

UCHWAŁA NR X/62/2011
RADY MIEJSKIEJ W SOKOŁOWIE MAŁOPOLSKIM
z dnia 29 czerwca 2011 r.

w sprawie uchwalenia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami
Miasta i Gminy Sokołów Małopolski na lata 2011-2015”

Działając na podstawie art.18 ust 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminnym (Dz. U. Nr 142, z 2001 rok poz. 1591 z późniejszymi zmianami) oraz art.87 pkt.3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami)

Rada Miejska w Sokołowie Młp. postanawia:

§ 1. Przyjąć Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta i Gminy Sokołów Małopolski na lata 2011-2015 pozytywnie zaopiniowany przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Przemyślu – Delegatura w Rzeszowie.

§ 2. Wykonanie uchwały zleca się Burmistrzowi Gminy i Miasta Sokołowa Młp.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 30 dni od jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

Przewodniczący Rady Miejskiej

mgr Andrzej Pasierb

Załącznik do Uchwały Nr X/62/2011
Rady Miejskiej w Sokołowie Małopolskim
z dnia 29 czerwca 2011 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
MIASTA I GMINY SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI

NA LATA 2011 - 2015

Opracowanie:

Inga Kunysz

Rzeszów 2011

Spis treści:

I. WPROWADZENIE

I. 1. Podstawa prawna opracowania

I. 2. Uwarunkowania formalno-prawne oraz podział kompetencji w zakresie ochrony dóbr kultury (ze szczególnym uwzględnieniem *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*)

I. 3. Zabytki i ich ochrona w dokumentach programowych gminy, ze szczególnym uwzględnieniem *Strategii rozwoju gminy i miasta Sokołów Małopolski na lata 2008-2015, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Sokołów Małopolski* przyjęte Uchwałą nr XXVII/262/2001 Rady Miejskiej w Sokołowie Młp. z dnia 21 lutego 2001 r., *Program Rewitalizacji Miasta Sokołów Małopolski na lata 2009-2015,*

I. 4. Zabytki i ich ochrona w krajowych i wojewódzkich dokumentach o charakterze pomocniczym

II. CELE PROGRAMU W ŚWIETLE USTAWY z dnia 23 lipca 2003 r. O OCHRONIE ZABYTEKÓW I OPIECE NAD ZABYTEKAMI

III. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZASOBU

III. 1. Zabytki nieruchomości z wyszczególnieniem obiektów o istotnym znaczeniu dla regionu

III. 2. Zabytki ruchome

III. 3. Zabytki archeologiczne

IV. ZADANIA

IV.1. Rewaloryzacja układu urbanistycznego miasta

IV.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i układów ruralistycznych na obszarach wiejskich IV.3. Opieka nad zabytkami nieruchomymi ze szczególnym uwzględnieniem obiektów i zespołów obiektów charakterystycznych dla gminy i obszaru kulturowego, na którym zlokalizowana jest gmina IV.4. Opieka nad zabytkami ruchomymi IV.5. Ochrona wartości niematerialnych

IV.6. Praktyczne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego

V. INSTRUMENTY WDRAŻANIA I OCENA WYNIKÓW GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTEKAMI MIASTA I GMINY SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI

VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTEKAMI GMINY I MIASTA SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI

VII. ANEKSY

Załącznik nr 1 – Ewidencja zabytków miasta i gminy Sokołów Małopolski.

Załącznik nr 2 – Spis stanowisk archeologicznych na terenie miasta i gminy Sokołów Małopolski.

I. WPROWADZENIE

Dziedzictwo kulturowe to ważny czynnik życia i działalności człowieka. Zabytki są nie tylko materialnym świadectwem przeszłości, lecz także cennym elementem kultury przyczyniającym się do kształtowania krajobrazu kulturowego. Program opieki nad zabytkami jest dokumentem o charakterze uzupełniającym w stosunku do innych aktów planowania gminnego (wyszczególnionych w dalszej części opracowania).

Przedmiotem programu jest miasto i gmina Sokołów Małopolski jako region administracyjny oraz miejsce lokalizacji objętych programem zabytków.

Głównym celem programu jest określenie zadań, jakie winny być realizowane w zakresie będącym przedmiotem programu. Zadania te określone są w odniesieniu do całej gminy jako regionu administracyjnego, do wszystkich obiektów zabytkowych i całości problematyki opieki nad zabytkami.

Program ma określić pewien stan idealny, do którego należy dążyć w zakresie opieki nad zabytkami: wskazywać konieczne do wykonania zadania i sugerować (podpowiadać) sposoby ich realizacji.

Główną ideą programu jest dążenie do osiągnięcia odczuwalnej i akceptowanej społecznie poprawy w zakresie stanu zachowania i utrzymania obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie gminy. Istotnym jest, aby poprawa ta dokonywała się przy współudziale społeczności lokalnej, w różnych formach swojej życiowej aktywności (praca zawodowa, działalność społeczna, działania wynikające z prawa własności lub z użytkowania obiektów zabytkowych), zaangażowanych w opiekę nad zabytkami. Obowiązkiem władz publicznych w tym względzie jest z kolei pobudzanie i usprawnianie mechanizmów regulujących kwestie tej opieki oraz tworzenie i wspieranie inicjatyw mających taką opiekę na celu.

Program opieki nad zabytkami już z samej swej definicji określonej w ustawie jest dokumentem wymagającym cyklicznej aktualizacji, przy czym program opracowywany jako pierwszy, na pierwsze cztery lata, wydaje się kluczowy dla dalszych programów w tym zakresie, opierając się na szerokim rozpoznaniu złożonej problematyki i wyznaczając priorytetowe kierunki, będące istotnym punktem odniesienia dla programów konstruowanych na następne, kilkuletnie okresy. Modyfikacja programu w przyszłości winna uwzględniać pojawiające się nowe uwarunkowania prawne i administracyjne, zmieniające się warunki społeczne, gospodarcze i kulturowe, nowe kryteria

oceny i aktualny stan zachowania zasobu oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu.

I.1. Podstawa prawna opracowania

Niniejszy program powstał na mocy umowy z dnia 22 marca 2011 r., zawartej pomiędzy „Zamawiającym” - Gminą i Miastem Sokołów Małopolski a „Wykonawcą” – Ingą Kunysz. Przy sporządzaniu *Programu* brane były pod uwagę następujące akty prawne:

- *Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. Nr 162 z dnia 17 września 2003 r., poz. 1568, z późn. zm. i rozporządzeniami);
- *Ustawa z dnia 08.03.1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. Nr 16, poz. 950, tekst jednolity z dnia 12.10.2001r. (Dz.U. nr 142, poz. 1591));
- dokumenty programowe gminy (omówione szczegółowo w punkcie I.3.):
- *Strategia rozwoju gminy i miasta Sokołów Małopolski na lata 2008-2015* przyjęta przez gminę uchwałą Rady Miejskiej, Załącznik nr 1 do uchwały nr XVII / 136 /2008 Rady Miejskiej w Sokołowie Młp. z dnia 30 kwietnia 2008 r.
- *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Sokołów Małopolski. Kierunki zagospodarowania i polityka przestrzenna*, przyjęte Uchwałą nr XXVII/262/2001 Rady Miejskiej w Sokołowie Małopolskim z dnia 21 lutego 2001 r.;
- *Program Rewitalizacji Miasta Sokołów Małopolski na lata 2009-2015*, Załącznik nr 1 do uchwały Rady Miejskiej w Sokołowie Młp. 2008 r. oraz pozycje o charakterze pomocniczym:
- *Tezy do opracowania krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zatwierdzone przez Ministra Kultury Waldemara Dąbrowskiego*, opracowane przez zespół Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury pod przewodnictwem prof. dr hab. Bogumiły Rouby;
- *Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2002-2006. Aktualizacja na lata 2004-2006*;
- *Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020*;
- *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego*;
- *Program rozwoju kultury w województwie podkarpackim na lata 2004-2009*;
- *Program Promocji Województwa Podkarpackiego na lata 2004-2006*;
- *Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013*.

I.2. Uwarunkowania formalno-prawne oraz podział kompetencji w zakresie ochrony dóbr kultury (ze szczególnym uwzględnieniem *Ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*)

W świetle *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* „opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury” (Art. 5).

Ponadto ustawa definiuje m.in. podstawowe pojęcia z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami oraz przedmiot, zakres, formy i sposób ich ochrony. W myśl tejże ustawy ochronie i opiece podlegają (bez względu na stan zachowania):

„1) zabytki nieruchome będące w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,

- d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące w szczególności:
- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984),
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami,
 - d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej" (Art. 6.1.).

Ponadto „ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej" (Art. 6.2.).

Ustawa określa także formy i sposób ochrony zabytków. Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (Art. 7).

Ustawa definiuje obowiązki oraz kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Do obowiązków gminy należy w szczególności:

- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (Art. 22.p. 4);
- sporządzanie (na okres 4 lat) gminnego programu opieki nad zabytkami (Art. 87);
- uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (Art. 18 i 19).
- sporządzanie gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych opracowywany zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r.

Szczegółowo określone obowiązki gminy w stosunku do obiektów zabytkowych objętych ochroną, których gmina jest właścicielem lub posiadaczem zawarte są w następujących artykułach: Art. 5, 25, 26, 28, 30, 31, 36, 71, 72).

Do najistotniejszych kompetencji gminy w zakresie ochrony zabytków należy możliwość utworzenia (na podstawie uchwały rady gminy) parku kulturowego, stanowiącego jedną z form ochrony zabytków (Art.16,17)

Jak wspomniano, Art. 87 *Ustawy* określa obowiązek gminy dotyczący sporządzania i uchwalania *Gminnego programu opieki nad zabytkami*:

- program winien być opracowany na okres 4 lat,
- program służy celom określonym w *Ustawie* (wymienionym w rozdziale II niniejszego opracowania),
- program przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym,
- z realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

Ustawa o samorządzie gminnym określa zadania własne gminy. Wymienione w ustawie zadania obejmują także zagadnienia odnoszące się wprost bądź pośrednio do ochrony zabytków. Należą do nich w szczególności zadania, które obejmują kwestie:

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- kultury fizycznej i turystyki,
- zieleni gminnej i zadrzewień,
- cmentarzy gminnych,
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- promocji gminy.

I.3. Zabytki i ich ochrona w dokumentach programowych gminy, ze szczególnym uwzględnieniem *Strategii rozwoju gminy i miasta Sokołów Małopolski na lata 2008-2015, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Sokołów Małopolski* przyjęte Uchwałą nr XXVII/262/2001 Rady Miejskiej w Sokołowie Młp. z dnia 21 lutego 2001 r., *Program Rewitalizacji Miasta Sokołów Małopolski na lata 2009-2015*.

Strategia rozwoju gminy i miasta Sokołów Małopolski wyznacza 3 obszary strategiczne czyli główne kierunki działania w rozwoju gminy i miasta. Ochrona zabytków, a dokładnie: monitorowanie, odnawianie i zabezpieczanie zabytków i obiektów historycznych uwzględnione zostało w obszarze strategicznym: *Infrastruktura i środowisko* (pkt.4 w Priorytecie 2). Natomiast w obszarze strategicznym: *Gospodarka i przedsiębiorczość w gminie*, w Priorytecie 2. *Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich* znalazł się pkt. 5 - *Ochrona i kultywowanie dziedzictwa historycznego i kulturowego wsi*.

W *Strategii* dokonana też została analiza uwzględniająca różne aspekty funkcjonowania i działalności gminy ze wskazaniem *mocnych i słabych stron* oraz prognoz dotyczących *szans i zagrożeń* w rozwoju gminy. Jako silne strony wskazano m.in. na niezanieczyszczone i różnorodne środowisko naturalne, dające podstawy do rozwoju turystyki oraz na dużą liczbę zabytków na terenie gminy. Słabe strony to, m.in. niski stopień zagospodarowania obszarów atrakcyjnych turystycznie, brak wypracowanego lokalnego produktu turystycznego i informacji turystycznej.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Sokołów Małopolski określa politykę przestrzenną gminy i stanowi dokument, w oparciu o który koordynowane są działania związane z zagospodarowaniem terenów na obszarze gminy. W głównych celach i zadaniach polityki przestrzennej zawartych w niniejszym *Studium* wskazano m.in. na: ochronę istniejących wartości kulturowych i krajobrazu, przeciwdziałanie dalszemu rozpraszaniu zabudowy oraz tworzenie zwartych obszarów zabudowy o architekturze obiektów dostosowanej do cech regionu i krajobrazu. Ponadto stwierdzono, iż plan zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta winien uwzględniać:

- ochronę zasobów dziedzictwa kulturowego;

- poprawę stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego poprzez eliminację lub minimalizację zagrożeń i czynników wywołujących te zagrożenia;
- ochronę istniejącego krajobrazu i kształtowanie krajobrazu gminy i miasta w warunkach antropopresji.

W *Studium* wyznaczone też zostały strefy ochrony konserwatorskiej oparte na ustaleniach zawartych w *Studium historyczno-urbanistycznym dla miasta Sokółowa Małopolskiego* i *Studium wartości kulturowych i krajobrazu dla gminy Sokółów*. *Studium* zawiera także wskazania w jaki sposób (wytyczne, wymagania, zalecenia) powinno być kształtowane zagospodarowanie przestrzenne związane ze środowiskiem kulturowym.

Program Rewitalizacji Miasta Sokółów Małopolski na lata 2009-2015. Jako obszar miasta objęty *rewitalizacją* zakwalifikowano najbliższy teren wokół płyty rynku i drogi krajowej nr 19. Obszar ten znajduje się w strefie ochrony konserwatorskiej. *Studium Zagospodarowania Gminy* określa ten teren jako centralną strefę miejską – strefę koncentracji osadnictwa. Teren ten obejmuje:

- płytę rynku,
- budynki mieszkalne,
- budynki wykorzystywane do prowadzenia działalności gospodarczej - głównie małe sklepy i zakłady usługowe,
- budynki należące do Gminy – min. zabytkowy budynek Urzędu Gminy, dom kultury, biblioteka, budynek po dawnej szkole podstawowej,
- budynki należące do parafii – min.: zabytkowe kościoły pod wezwaniem św. J. Chrzyciela i Św. Ducha,
- dwa duże budynki handlowe należące do Gminnej Spółdzielni.

W obszarze rewitalizacji znalazła się centralna część miasta, która charakteryzuje się starym budownictwem. Budynki te są przeważnie mało estetyczne i często zaniedbane. Przeciętnie atrakcyjny wizualnie jest również rynek i jego okolice, już pobieżnie widać, że znaczna część budynków prywatnych wymaga przynajmniej odnowy elewacji. Również budynki użyteczności publicznej wymagają znacznych nakładów aby poprawić ich wizualny wygląd i funkcjonalność. W zabytkowym centrum niewłaściwie komponuje się budynek przystanku i szaletów miejskich.

W ramach Programu Rewitalizacji zamierza się zrealizować następujące zadania inwestycyjne:

1. Przebudowa budynku po byłej szkole podstawowej, ul. Rzeszowska 29.
2. Modernizacja budynku Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej, ul. Rynek 49.
3. Odnowa elewacji budynku Urzędu Gminy i Miasta przy ul. Rynek 1, z budową parkingu otwartego na ul. Sokół.
4. Remont budynku przystanku w Sokółowie Małopolskim.

I.4. Zabytki i ich ochrona w krajowych i wojewódzkich dokumentach o charakterze pomocniczym

Dokumentem pomocniczym o fundamentalnym znaczeniu dla kwestii ochrony zabytków w Polsce są ***Tezy do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami***, opracowane przez zespół Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury. W dokumencie tym czytamy m.in.:

„Ochrona i konserwacja zabytków jest istotnym elementem polityki kulturalnej Państwa, są one bowiem nie tylko śladem przeszłości, ale także cennym składnikiem kultury współczesnej, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego człowiekowi środowiska jego życia. (...) Ich zachowanie, ochrona i konserwacja jest działaniem w ważnym interesie publicznym ze względu na znaczenie zabytków w procesie edukacji, humanizacji społeczeństwa, jego kulturowej identyfikacji, wreszcie także znaczenie dla sfery ekonomii i gospodarki”.

„Zadaniem głównym polityki państwa w dziedzinie ochrony zabytków jest stworzenie w najbliższych latach mechanizmów porządkujących tę sferę, dostosowujących ją do warunków gospodarki rynkowej zarówno poprzez niezbędne uzupełnienia i korekty legislacyjne, jak i poprzez zmiany organizacyjne obejmujące konieczne rozszerzenie zakresu działań istniejących instytucji, aż po zmiany w strategii i organizacji ochrony. Te niezbędne, wprowadzane na drodze ewolucyjnej, zmiany powinny z jednej strony nie dopuścić do utracenia dotychczasowego bezcennego dorobku Polski w dziedzinie ochrony, z drugiej umożliwić funkcjonowanie i rozwój tej dziedziny w Zjednoczonej Europie”.

„Celem Programu jest wzmocnienie ochrony i opieki nad tą istotną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce”. Bardzo istotne jest przypomnienie podstawowych zasad konserwatorskich: „Celem jest także stworzenie wykładni porządkującej sferę ochrony poprzez **wskazanie siedmiu podstawowych zasad konserwatorskich**:

1. zasady *primum non nocere*,

2. zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych),

3. zasady minimalnej niezbędnej ingerencji,

4. zasady, zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco,

5. zasady czytelności i odróżnialności ingerencji,

6. zasady odwracalności metod i materiałów,

7. zasady wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Wymienione zasady dotyczą zarówno konserwatorów – pracowników urzędów, profesjonalnych konserwatorów-restauratorów dzieł sztuki, konserwatorów-architektów, urbanistów, budowlanych, archeologów, badaczy, właścicieli i użytkowników, w tym duchownych – codziennych konserwatorów zabytkowych świątyń”.

Do opracowania Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przyjęto następujące tezy:

1. Uwarunkowania ochrony i opieki nad zabytkami: stan zabytków nieruchomych, stan zabytków ruchomych, stan zabytków archeologicznych, stan zabytków techniki, pomniki historii i obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego UNESCO, stan służb konserwatorskich, stan opieki nad zabytkami, stan uregulowań prawnych.

2. Działania o charakterze systemowym:

- powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa,
- wypracowanie strategii ochrony dziedzictwa i wprowadzenie jej do polityk sektorowych.

3. System finansowania: stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.

4. Dokumentowanie, monitorowanie i standaryzacja metod działania – ujednoczenie metod działań profilaktycznych, konserwatorskich, restauratorskich i ochronnych.

5. Kształcenie i edukacja: kształcenie profilaktyczne, podyplomowe i system uznawalności wykształcenia, edukacja społeczeństwa, edukacja właścicieli i użytkowników

6. Współpraca międzynarodowa: współpraca z instytucjami i organizacjami, współpraca w obszarze Europy Środkowej.

Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2002-2006. Aktualizacja na lata 2004-2006 z kwietnia 2004 r. w obszarze *Kultura, turystyka i ochrona przyrody* jako priorytet wymienia *Rozwój kultury i ochronę walorów przyrodniczych i krajobrazowych regionu jako warunek podniesienia konkurencyjności produktu turystycznego*. W jego ramach mieszczą się m.in. następujące cele strategiczne:

- Cel strategiczny nr 1: *Wzbogacenie istniejących i kreowanie nowych produktów turystycznych opartych na dziedzictwie kulturowym i unikatowych wartościach przyrodniczo-krajoznawczych*, wyznaczający m.in.:
- Kierunek działania nr 1: *Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, wartości krajobrazowych i przyrodniczych oraz rozwój działalności kulturalnej jako podstawa tworzenia produktu turystycznego regionu*.
- Cel strategiczny nr 2: *Wzmocnienie tożsamości i integracji społeczeństwa i uzyskanie tą drogą korzystnej zmiany wizerunku regionu*, wyznaczający m.in.:
- Kierunek działania nr 1: *Wzmocnienie procesów integracyjnych w społeczności regionalnej poprzez wzrost znaczenia kultury*;
- Kierunek działania nr 2: *Działania na rzecz regionalnej edukacji kulturalnej*.

Precyzyjniej kwestie dotyczące ochrony zabytków ujmuje **Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020**. Jako priorytet 2 wymienia ona *Współpracę na rzecz rozwoju turystyki, ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego*. W jego ramach wyszczególnia m.in. kierunek 2.2.: *Podjęmowanie działań w zakresie ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego*, z takimi działaniami, jak:

- Działanie 1: *Rozwój wymiany kulturalnej, realizacja wspólnych przedsięwzięć kulturalnych*;
- Działanie 2: *Podjęmowanie działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego*.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego, opracowany w r. 2002, wśród silnych stron województwa wymienia *duże zasoby obszarów o cennych walorach przyrodniczych, krajobrazowych i*

kulturowych, w większości podlegających ochronie prawnej. W efekcie takiej diagnozy kwestie związane ze środowiskiem kulturowym zajęły istotne miejsce w *Planie*, m.in. poprzez ustalenie stref ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego. Strefy te mogły mieć różnorodne formy, wśród których wymieniono: staromiejskie zespoły urbanistyczne wraz z zabytkową zabudową, zespoły zamkowe, pałacowo-parkowe i dworsko-parkowe, zespoły i obiekty sakralne, zespoły i obiekty świeckie, wpisy do rejestru zabytków, tworzenie stref ochrony konserwatorskiej, opracowywanie planów rewaloryzacji i planów rewitalizacji, programów ochrony i wykorzystywania dziedzictwa kulturowego, studiów programowo-przestrzennych, powoływanie parków kulturowych, rezerwatów kulturowych i pomników historii, a w końcu sprawowanie szczególnej ochrony względem obiektów wpisanych lub planowanych do wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego UNESCO.

Jak podkreślono w *Planie*, jednym z najpilniejszych działań wymagających podjęcia w celu zapewnienia ochrony najcenniejszych zasobów krajobrazowych województwa jest sporządzenie planów miejscowych, które w *chwili obecnej są jedynym i istotnym instrumentem w ochronie i kształtowaniu ładu przestrzennego, a tym samym ochrony walorów krajobrazowych.*

Z kolei **Program rozwoju kultury w województwie podkarpackim na lata 2004-2009** z r. 2004, opracowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, określa cztery nadrzędne cele długookresowe w odniesieniu do rozwoju kultury regionu:

- przeciwdziałanie nadmiernym, społecznie nieakceptowanym dysproporcjom w poziomie rozwoju i warunków uczestnictwa kulturalnego ludności w województwie (zwłaszcza między stolicą regionu a jej otoczeniem);
- pielęgnowanie (ochrona) tożsamości kulturowej regionu, wzmocnienie procesów integracyjnych w społeczności regionalnej;
- poprawa jakości środowiska kulturowego Podkarpacia;
- zwiększenie atrakcyjności całego regionu w układzie krajowym i międzynarodowym, poprawa kulturowego wizerunku regionu.

Kwestie dotyczące zabytków znalazły się również w **Programie Promocji Województwa Podkarpackiego na lata 2004-2006**, gdzie zabytki kultury materialnej zaliczono do podstawowych walorów i atrakcji turystycznych województwa. W Programie tym zwrócono uwagę, iż *turystyka staje się kolejnym tzw. sektorem wysokiej szansy w gospodarce regionu, a działania promocyjne powinny koncentrować się przede wszystkim na promowaniu wypracowanej oferty skierowanej do celowo dobranej grupy klientów.* Wskazano przy tym na cieszące się szczególną popularnością wśród turystów obiekty i zespoły zabytkowe oraz oparte o potencjał zabytków regionu szlaki tematyczne.

II. CELE PROGRAMU W ŚWIETLE USTAWY z dnia 23 lipca 2003 r. O OCHRONIE ZABYTKÓW I OPIECIE NAD ZABYTKAMI

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa, iż opracowanie programu opieki nad zabytkami ma na celu:

1. Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
2. Uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
3. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
4. Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
5. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
6. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
7. Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

III. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZASOBU

Scharakteryzowanie zasobu zabytków ma na celu określenie, co (przede wszystkim) należy chronić i czym należy się opiekować, a tym samym ma pomóc we właściwym rozłożeniu najważniejszych akcentów w programie opieki nad zabytkami.

III.1. Zabytki nieruchome z wyszczególnieniem obiektów o istotnym znaczeniu dla regionu

Omówienie zabytków nieruchomości miasta i gminy Sokołów Małopolski podzielono na trzy zasadnicze części. W części pierwszej omówiono zabytki nieruchome objęte prawnymi formami ochrony określonymi w *Ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* do jakich należą: uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego, wpis do rejestru zabytków i ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. W części drugiej omówiono zagadnienie ewidencji zabytków, do prowadzenia której na mocy wspomnianej ustawy zobligowane są samorządy gminne. W ostatniej, trzeciej części, omówiono całość zasobu zabytków nieruchomości z terenu gminy Sokołów Małopolski podejmując równocześnie próbę ich wartościowania.

Należy również podkreślić, iż te obiekty zabytkowe, które uwzględnione są w ewidencji zabytków, a nie figurują w rejestrze zabytków lub nie bierze ich pod uwagę miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, nie są prawnie chronione. Uwzględnienie ich wyłącznie w ewidencji ma charakter informacyjny, pomocny przy określaniu i ocenianiu zasobu obiektów zabytkowych na określonym terytorium oraz przy opracowywaniu programów opieki nad zabytkami.

Przed przystąpieniem do omówienia podstawowych form ochrony obiektów zabytkowych należy także zaznaczyć, iż na terenie miasta i gminy Sokołów Małopolski nie występują obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego UNESCO, nie ma też zabytków, które byłyby uznane za Pomnik Historii.

III.1.1. Zabytki nieruchome objęte prawnymi formami ochrony

Park kulturowy

Park kulturowy to nowa forma ochrony zabytków, wprowadzona na mocy *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*. Park kulturowy powołuje mocą uchwały, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, rada gminy (lub rady gmin, jeśli obszar parku znajduje się na terenie kilku gmin). Utworzenie parku kulturowego ma na celu ochronę krajobrazu kulturowego oraz zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Do chwili obecnej na terenie miasta i gminy Sokołów Małopolski nie został utworzony żaden park kulturowy.

Rejestr zabytków

Rejestr zabytków prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Dla województwa podkarpackiego jest nim Podkarpacki Wojewódzki Konserwator Zabytków, mający swą siedzibę w Przemyślu, dysponujący delegaturami w Krośnie, Rzeszowie i Tarnobrzegu. Odpowiednim terytorialnie dla miasta i gminy Sokołów Małopolski jest Urząd Ochrony Zabytków – Delegatura w Rzeszowie. Wpis do rejestru odbywa się na mocy decyzji wojewódzkiego konserwatora zabytków, wydanej z urzędu lub na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub posiadacza wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. W tym samym trybie do rejestru może być też wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru oraz nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku.

Wedle stanu obecnego na terenie miasta i gminy Sokołów Małopolski znajdują się następujące obiekty i zespoły obiektów wpisane do rejestru zabytków:

Decyzja nr A-1246 z 27.01.1992 r.

Układ urbanistyczny miasta Sokołów Małopolski, w skład którego wchodzi:

- Układ urbanistyczny dawnego renesansowego miasta – teren o zwartej zabudowie wokół prostokątnego (zblizonego do kwadratu) Rynku i wychodzących z niego ulic,
- Kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela,
- Kościół filialny p.w. św. Ducha,
- Bożnica, ob. dom kultury, ul. Lubelska,
- 2 kapliczki,
- 5 figur,
- 2 krzyże,
- fortyfikacje miejskie (ziemne),
- budynki użyteczności publicznej:
 - d. magistrat, ob. UGiM, Rynek,
 - d. Sąd grodzki, ob. Liceum Ogólnokształcące, ul. Lubelska,

- d. kasa zaliczkowa, ob. Bank Spółdzielczy, Rynek,
- d. poczta, ob. dom mieszkalny, ul. Podstawskiego,
- d. zajazd, ob. dom mieszkalny, Rynek,
- zabudowa miasteczka – wartościowe zespoły domy w Rynku (d. Świerczewskiego) oraz przy ulicach: J. Darochy (d. Żymierskiego), Grunwaldzka, św. Jana, T. Kościuszki, J. Kochanowskiego, Kazimierza Wielkiego, Lubelska (d. Dąbrowszczaków), 3-go Maja (d. 1-go Maja), A. Naruszewicza, Ogrodowa, Piękosiów (d. Waryńskiego), P. Podstawskiego, J. Poniatowskiego, B. Prusa, Piaski, Rzeszowska, Sokoła, H. Sienkiewicza, Stodolna, Tysiąclecia (d. M. Buczka), Wojska Polskiego, Zawale.

Decyzja nr A-1140 z 2.11.1983 r.

Cmentarz żydowski w Sokołowie Małopolskim pochodzący z pocz. XX w. przy ul. Tysiąclecia

Decyzja nr A-218 z 08.08.2007 r.

Kościół parafialny p.w. Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny w Górnicy wybudowany w latach 1911-1913.

Decyzja nr A-1288 z 16.03.1998 r.

Kapliczka przydrożna w Górnicy z 1821 (1831 ?).

Decyzja nr A-248 z 06.12.2007 r.

Zespół kościoła parafialnego w Nienadówce, w skład którego wchodzi:

1. Kościół parafialny p.w. św. Bartłomieja wzniesiony w latach 1895-1897,
2. Dzwonnica wzniesiona około 1897 r.

Decyzja nr A-49 z 04.03.2002 r.

Kościół parafialny p.w. Opatrzności Bożej w Trzebosi wybudowany w 1887 r. na miejscu drewnianego, przeniesionego z Sokołowa, p.w. P. Jezusa, NMP i Aniołów Stróżów.

Decyzja nr A-1274 z 4.01.1995 r.

Zespół kościelny w Wólce Niedźwiedzkiej:

1. Kościół parafialny p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski, wzniesiony w 1607 r. w Woli Żarczyckiej p.w. Przemienienia Pańskiego, w 1907 r. przeniesiony do Wólki Niedźwiedzkiej, poświęcony w 1913 r. p.w. NMP Królowej Polski,
2. plebania wzniesiona w latach 1914-1916.

Decyzja nr A-493 z 17.02.2011 r.

Budynek dawnego magistratu ob. UGiM w Sokołowie Małopolskim z 1907 r.

Ochrona ustalona w planach zagospodarowania przestrzennego

Według stanu obecnego brak jest obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego dla miasta i gminy Sokołów Małopolski. Nie uchwalono również, bardzo istotnego z punktu widzenia ochrony wartości kulturowych, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu zespołu staromiejskiego w Sokołowie Małopolskim.

III.1.2. Zabytki nieruchomości gminy Sokołów Małopolski w gminnej ewidencji zabytków

Prowadzenie gminnej ewidencji zabytków należy do obowiązków gminy. Ewidencję tę prowadzi się w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (Art.22.p.4 *Ustawy o ochronie zabytków*). Wykaz obiektów objętych gminną ewidencją zabytków na terenie miasta i gminy Sokołów Małopolski dołączony został do niniejszego opracowania w formie załącznika (zał. nr 1).

III.1.3. Ogólna charakterystyka zasobu

Zabytkowe obiekty i zespoły obiektów znajdujące się na terenie miasta i gminy Sokołów Małopolski były już niejednokrotnie omawiane i scharakteryzowane w różnorodnych opracowaniach. Są to zarówno dokumentacje naukowo-historyczne, karty ewidencyjne obiektów budownictwa i architektury, opracowania o charakterze studialnym, projektowym itp., jak również pewna liczba wydawnictw i publikacji, prezentujących różnorodną problematykę (m.in. opracowania popularno-naukowe, monografie, przewodniki).

Do najważniejszych publikacji i opracowań wykorzystywanych dla potrzeb niniejszego *Programu* zaliczyć trzeba następujące prace: *Sokołów Małopolski. Skrócone Studium historyczno-urbanistyczne*, oprac. Z. Beńkowska, I. Zając, T. Piekarczyk, t. 1, 1989; t. 2, Jarosław 1990 (maszynopis), *Aktualizacja wytycznych konserwatorskich do studium historyczno-urbanistycznego z 1989 roku dla Sokołowa Małopolskiego*, oprac. J. Malczewski, E. Stelmach, Rzeszów 1999 (maszynopis), *Studium Ochrony Wartości Kulturowych i Krajobrazu dla Miasta i Gminy Sokołów Małopolski*, oprac. J. Malczewski, A. Gliwa, R. Kwolek, A. Lubelczyk, E. Stelmach, Rzeszów 1999 (maszynopis). Pomocne były również publikacje o tematyce bardziej ogólnej: W. Trzebiński, *Polskie renesansowe założenia urbanistyczne - stan i problematyka badań*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki”, t. III, zeszyt 3-4, Warszawa 1958, J. Motylewicz, *Miasta ziemi przemyskiej i sanockiej w drugiej połowie XVII i XVIII wieku*, Przemysł-Rzeszów 1993, *Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, t. III, z. 4, Leżajsk, Sokołów Małopolski i okolice*, red. E. Śnieżyńska-Stolot, F. Stolot, Warszawa 1989, jak również szczegółowej: K. Ożóg, *Dzieje parafii Górno 1599-1999*, Górno-Rzeszów 1999, *Sokołów Małopolski, 440-lecie lokacji miasta*, Rzeszów 2009, a także *Roczniki Sokołowskie*.

Celem niniejszego *Programu* nie jest powtarzanie znanych i dostępnych informacji na temat historii zachowanej zabudowy, zabytkowych obiektów, wartości niematerialnych itp. Zadaniem *Programu* nie jest też dokonywanie nowych ustaleń naukowych, analiz historycznych, porównawczych czy polemika z dotychczasowymi opracowaniami. Z tych powodów charakterystyka zasobu zabytków nieruchomości z terenu miasta i gminy Sokołów Małopolski nastawiona jest w głównej mierze na wskazanie tych zabytków i zabytkowych zespołów, które w znaczącym stopniu decydują o wizerunku miasta i miejscowości zlokalizowanych na terenie gminy.

Zadania i cele sformułowane w dalszej części niniejszego *Programu* są bezpośrednio zależne nie tylko od zasobu zabytków znajdujących się na terenie miasta i gminy, lecz również od ich stanu zachowania. I tak bardzo dobry lub dobry stan zachowania wymaga jedynie stałej troski o obiekt (jak np. prowadzenie bieżących remontów). Natomiast znaczny stopień zniszczenia substancji zabytkowej implikuje cały proces działań (pozostających nie tylko w gestii samorządu, lecz także - a często przede wszystkim - właścicieli, posiadaczy obiektów oraz Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków) niezbędnych do powstrzymania dalszej degradacji. Skuteczna opieka nad zabytkami wymaga jednak ze strony samorządu nie tylko wiedzy dotyczącej wartości zabytków zlokalizowanych na terenie miasta i gminy, lecz także dostrzegania występujących problemów i reagowania na pojawiające się zagrożenia.

Ocena zachowanej historycznej substancji zabytkowej zabudowy Sokołowa Małopolskiego została przeprowadzona po lekturze artykułów i opracowań na temat rozwoju przestrzennego miasta, dokonaniu analiz zachowanych materiałów kartograficznych i ikonograficznych w postaci planów i map dawnego Sokołowa. Nie byłaby ona jednak możliwa bez wizji lokalnej, w trakcie której dokonano szczegółowego oglądu budynków stojących przy placu rynkowym oraz ulicach i uliczkach Sokołowa. Niezwykle ważnym elementem w procesie oceny istniejących obiektów zabytkowej zabudowy była wykonana wówczas dokumentacja fotograficzna.

Sokołów Małopolski to miasto posiadające stary, pochodzący jeszcze z ostatniej ćwierci XVI stulecia renesansowy, czytelny do chwili obecnej układ przestrzenny, na który składają się elementy będące świadectwem historycznego rozwoju. Większość zabytkowej zabudowy o znaczących walorach architektonicznych skupiona jest na obszarze miasta lokacyjnego rozplanowanego wokół kwadratowego rynku, z zachowaną siecią ulic, narysem bloków przyrynkowych i czytelnymi podziałami wewnątrz bloków oraz na części terenu dawnej osady przedlokacyjnej, na którym w okresie późniejszym wybudowano kościół parafialny, posadowiony na placu, wokół którego powstały zabudowania przykościelne oraz miejska zabudowa mieszkalna.

Zespół starego miasta stanowi najważniejszy zachowany element zabytkowego układu, znakomicie dokumentujący historyczny rozwój miasta. Składają się na niego:

- wspomniane wyżej rozplanowanie z czytelnymi w przebiegu obecnych ulic historycznymi drogami (średniowiecznymi i nowożytnymi);
- zespoły zabytkowej zabudowy, w tym zespół kościoła parafialnego z dzwonnica, zabytkową drewnianą plebanią, murowane parterowe domy i piętrowe kamieniczki zlokalizowane w Rynku, pochodzące z XIX i 1 ćw. XX wieku;
- kościół filialny p.w. św. Ducha;
- czytelne w terenie pozostałości dawnych fortyfikacji ziemnych z XVII w. (z ok. 1629 r.).

Obecną zabudowę przyrynkową Sokołowa Małopolskiego tworzą niewielkie, murowane budynki o jednej kondygnacji pochodzące w większości z XIX i początków XX w. Stanowią one charakterystyczny rys dla architektury małych miasteczek funkcjonujących na terenie Galicji w ciągu XIX i na początku XX stulecia. Sokołowski zespół staromiejski konstituuje kilka zasadniczych elementów, do których zaliczyć trzeba przede wszystkim rozplanowanie przestrzenne wraz z funkcjonującym do dzisiaj wczesnonowożytnym układem komunikacyjnym, zabytkową zabudowę przyrynkową oraz obiektem tzw. małej architektury w postaci figury Matki Boskiej.

W przypadku wielu miast położonych na terenach południowo-wschodniej Polski zauważyć można, że w obrębie płyty rynkowej znajdują się obiekty małej architektury, stanowiące historyczne elementy jego wnętrza architektoniczno-krajobrazowego, będąc jednocześnie subdominantami widokowymi placu rynkowego. Nie inaczej jest w Sokołowie, gdzie pośrodku rynku, na wysokim kamiennym cokole, usytuowana została figura Matki Bożej,

wzniesiona w 1933 r., jak głosi napis na tablicy pamiątkowej: „BOGU NA CHWAŁĘ, OJCZYŹNIE Z UMIŁOWANIA, POTOMNYM NA PAMIĄTKĘ”. Na ścianie bocznej cokołu umieszczono drugą tablicę, poświęconą legionistom poległym w walkach o niepodległość Polski.

W zabudowie przyrynkowej Sokołowa Małopolskiego wyróżniają się zabytkowe obiekty użyteczności publicznej. Stanowią one pozytywne subdominanty w zabytkowym wnętrzu urbanistyczno-architektonicznym placu rynkowego. Do tego rodzaju obiektów zaliczyć trzeba budynek dawnego ratusza, obecnie UGiM stojący w pierzei zachodniej (Rynek 2), murowany, eklektyczny, wzniesiony w 1907 r., a także piętrowy budynek dawnej Kasy Zaliczkowej, ob. Bank Spółdzielczy (Rynek 4), murowany, wzniesiony na przełomie XIX/XX w. Do najstarszych budynków wchodzących w skład zabudowy przyrynkowej należy dawny zajazd, ob. dom mieszkalny (Rynek 16/17), wzniesiony po połowie XIX w.

Zabudowa rynku w okresie powojennym uległa przekształceniom. Niekorzystne zmiany dokonały się przede wszystkim w związku z rozbiórką kilku budynków, zwłaszcza w pierzei zachodniej. Obecna zabudowa pierzei rynkowych jest zróżnicowana pod względem architektonicznym - obok budynków zabytkowych, prezentujących różny stopień zachowania substancji zabytkowej i wystroju architektonicznego, zlokalizowane są budynki współczesne, dysharmonizujące z historycznie ukształtowanym wnętrzem urbanistycznym - niewłaściwie komponuje się tutaj budynek przystanku PKS i szaleatów miejskich. Konieczne wydają się kompleksowe prace rewaloryzacyjne, zarówno pierzei rynkowych, jak i płyty rynku.

Obiekty sakralne (kościół – parafialny i filialny oraz bożnica) wzniesione zostały w pewnej odległości od placu rynkowego.

Wybitne wartości artystyczne, historyczne i krajobrazowe posiada wspomniany powyżej zespół kościoła parafialnego, składający się z kościoła, dzwonnicy i plebani, zlokalizowany jest w południowej części miasta, po zachodniej stronie głównej drogi prowadzącej z Rzeszowa. Kościół rzymsko-katolicki p.w. św. Jana Chrzciciela, usytuowany na Placu św. Jana, wybudowany został w latach 1908-1916 według projektu arch. Jana Sasa-Zubrzyckiego. Parafia w Sokołowie ustanowiona była już w 1588 r. Na miejscu obecnego kościoła stał drewniany, wybudowany przed 1579 r. Został on spalony w 1657 r. i w latach 1670-1699 staraniem proboszcza Wojciecha Gazickiego zbudowano nowy, drewniany, trzynawowy, z sobotami - p.w. św. Piotra i Pawła, Jana Chrzciciela i Michała Archaniola. Stał on tutaj do 1904 r., kiedy to wielki pożar miasta zniszczył go doszczętnie. Od 1908 r. przystąpiono do budowy nowego, zaprojektowanego w stylu neogotyckim. Wybuch I wojny światowej przerwał prace, jego ukończenie miało miejsce w 1916 r. Potężna, trzynawowa budowla wzniesiona została z cegły na piaskowcowym cokole. Jest to typ kościoła halowego z 5-bocznym transeptem. Korpus główny i prezbiterium nakryte są dachami dwuspadowymi krytymi blachą. Nad kruchtą wysoka, 4-boczna wieża dwukondygnacyjowa, zwieńczona hełmem i 4 sterczynami w formie wieżyczek. Nawy sklepione gwiaździstocie. Na zewnątrz opięty szkarpami. Fasada wieżowa. Jej centralnym punktem jest neogotycki portal ozdobiony pinaklami i zwieńczony trójkątnym szczytem. Częściowo kryje on triforium umieszczone powyżej portalu. Na wysokości kalenicy dachu nad nawami wieża opięta jest gzymsem z arkadkowym fryzem. Powyżej niego w 2 kondygnacji ślepe biforium oraz zwieńczenie w formie arkadkowego fryzu i gzymsu. Obecne zwieńczenie wieża otrzymała w 1958 r., gdyż w czasie bombardowania miasta w 1944 r. uległ częściowemu uszkodzeniu – spalił się wtedy hełm wieży. Wówczas też wnętrze zostało pomalowane otrzymując zachowaną do dzisiaj polichromię figuralno-ornamentalną wykonaną przez Adama Marczyńskiego. Obok kościoła w 1908 r. wzniesiona została murowana dzwonnica. W pobliżu usytuowana jest plebania, wzniesiona z drewna na początku XX w., na miejscu wcześniejszego obiektu, o czym świadczy piwnica datowana na XVIII w.

Drugi z kościołów rzymsko-katolickich - kościół filialny p.w. św. Ducha - będący istotnym elementem zabytkowego układu miasta, usytuowany jest na północ od rynku, przy ulicy Lubelskiej, po wschodniej jej stronie. Jest on odsunięty kilka metrów od linii zabudowy ulicy, z elewacją boczną tuż przy ul. Św. Ducha. Teren obecnego kościoła tradycyjnie wiąże się z kilkoma wcześniejszymi, drewnianymi. Pierwotnie kościół był usytuowany poza murami miasta, na przedmieściu Lubelskim, a w XVIII w. pojawia się nawet bardziej szczegółowe określenie – przedmieście św. Ducha. Najstarszy kościół pod tym wezwaniem został zbudowany w XVII w. Z 1637 r. pochodzi informacja o szpitalu przy kościele św. Ducha. W inwentarzu miasta z 1687 r. występuje „plac do kościoła św. Ducha przy nim szpital” oraz prebenda św. Ducha.

W 1688 r. ukończono budowę drugiego kościoła pod wezwaniem św. Ducha, stojącego na tym miejscu. W 1760 r. dekretem biskupa został on podporządkowany kościołowi parafialnemu. Wówczas była to budowla drewniana, kryta gontem. W 1795 r. została ona przeniesiona do Trzebosi, gdzie Benedykt Grabiński, ówczesny właściciel Sokołowa, ufundował parafię. W 1. połowie XIX w. zbudowano drewnianą kaplicę p.w. św. Piotra i Pawła, która widnieje na katastrze z 1853 r. Spłonęła ona w czasie wielkiego pożaru miasta w 1863 r.

W 1869 r. utworzono komitet budowy kościoła, który wybudował własną cegielnię w celu zdobycia funduszy na kościół. W 1870 r. poświęcono fundamenty murowanego kościoła, istniejącego do dzisiaj, a zaprojektowanego przez budowniczego Wąsowicza. W 1878 r. założono sklepienia pod kierownictwem inż. Pietrykowskiego. W 1879 r. dach pokryto blachą. W 1889 r. założono posadzkę, w 1894 otrzymał on ołtarz główny, 2 boczne i organy. 8.XII.1898 r. kościół poświęcono.

W czasie pożaru w 1904 r. ocalał i pełnił, przez lat kilkanaście, do 1916 r. funkcję świątyni parafialnej. W związku z powyższym powiększono go dostawiając od zachodu drewnianą przybudówkę (w latach 1935-1936 została rozebrana). Kościół na nowo otynkowano, wieże pokryto nową blachą, odmalowano wnętrza.

Jest to budowla murowana, otynkowana, jednonawowa, z prezbiterium zamkniętym trójbocznie, węższym od nawy, nakryta dwuspadowymi dachami, pokrytymi blachą. Przy nim, z obydwu stron, znajduje się zakrystia i składzik. Wewnątrz ściany podzielone pilastrami dźwigającymi profilowany gzyms. Nawa, zakrystia i składzik przesklepione kapą czeską, a prezbiterium sklepieniem kolebkowym z lunetami. Chór muzyczny wsparty na 3 arkadach. Fasada jest dwuwieżowa, zakończona w środku schodkowym szczytem. Wieże są trzykondygnacyjne, akcentowane na narożach pilastrami, rozczłonkowane gzymsami. Na każdej kondygnacji otwory okienne równej wielkości, prostokątne, zwieńczone półkolistym lub ostrym łukiem, w prostych opaskach. Na osi głównej, w części środkowej, usytuowano otwór drzwiowy zakończony ostrym łukiem, w profilowanym obramieniu. W nadprożu schodkowy szczyt, a nad nim 3 ostrołuczne wnęki i wyżej blenda w formie trójliścia. Drugi otwór wejściowy usytuowano na osi środkowej elewacji północnej. Na południe od kościoła widoczny jest fragment rowu będący zapewne dawną fosą.

Bożnica, obecnie dom kultury, usytuowana jest w północnej części miasta, po zachodniej stronie głównej drogi prowadzącej do Lublina. Obecna, murowana, wzniesiona została po pożarze miasta w 1904 r., a po 1945 r. została przebudowana. Z analizy mapy katastralnej z 1853 r. wynika, że synagoga istniejąca w Sokołowie wcześniej miała mniejsze rozmiary i była bardziej odsunięta od głównej drogi.

W tej samej części miasta (przy ul. Darochy 4) usytuowany jest Dom Zakonny Sióstr Służebniczek, wzniesiony w latach 20. XX w. Jest to niewielki budynek murowany, otynkowany, parterowy, nakryty dwuspadowym dachem.

Charakteryzując zabudowę Sokołowa wskazać też należy na zabytkowe obiekty użyteczności publicznej. Są to (oprócz opisanych wcześniej - zlokalizowanych przy rynku): budynek dawnego Sądu Grodzkiego, dawnej szkoły oraz poczty. Wyróżniający się kubaturą oraz ciekawym detalem architektonicznym murowany gmach Sądu Grodzkiego (obecnie Liceum Ogólnokształcące) usytuowany jest przy ul. Lubelskiej, wzniesiono go w 1905 r. Starszy z budynków dawnej szkoły zlokalizowanej przy ul. Rzeszowskiej wybudowany został w 1885 r., nowszy – w 1922 r., oba były przebudowane w 1970 r. Dawna poczta, (ob. dom mieszkalny) usytuowana jest przy ul. Podstawskiego, budynek ten wzniesiony został na początku XX w. w charakterze piętrowej willi, z pseudo-wieżyczką w narożu, zwieńczoną blaszanym hełmem z iglicą. Obiekty te prezentują różne formy i style, różnie też prezentuje się ich stan zachowania: nieużytkowane, niszczące budynki szkoły, które wymagają pilnego remontu silnie kontrastują np. z zadbanym budynkiem magistratu, będącym po pracach remontowych i konserwatorskich.

Od wieków należało do tradycji stawianie krzyży, kapliczek i figur przydrożnych na obrzeżach miast i wsi, przy drogach wylotowych. Do tego zwyczaju stosowano się również w Sokołowie. Na krańcach miasta, u wylotu obecnej ulicy Wojska Polskiego w kierunku wschodnim, usytuowana jest figura św. Onufrego. Rzeźba przedstawiająca tego świętego, wykonana w piaskowcu, ustawiona jest na cokole o rzucie kwadratu, murowanym z cegły. Przy głównej drodze wiodącej w kierunku południowym, do Rzeszowa, w drugiej połowie XIX w. ustawiona została figura Chrystusa Frasobliwego. Inna figura Chrystusa („Serce Jezusa”), wzniesiona w XIX w., stoi przy obecnej ul. Podstawskiego, prowadzącej z miasta w kierunku zachodnim. Zgodnie z tą tradycją drogi wylotowej w kierunku północnym również „strzeże” figura – św. Stanisława Kostki (wg niektórych źródeł – św. Antoniego). Ponadto wjeżdżając do miasta od strony Leżajska zobaczyć można murowaną kapliczkę p.w. Najświętszej Maryi Panny wzniesioną na początku XX w. Murowana kapliczka, zbudowana około połowy XIX w., stoi także przy wjeździe do Sokołowa od strony zachodniej. Dużą wartość artystyczną przedstawiają zwłaszcza figury: św. Onufrego, Chrystusa Frasobliwego i św. Stanisława Kostki, w ostatnich latach były one poddane konserwacji.

Przez pierwsze pół wieku swego istnienia Sokołów pozbawiony był jakichkolwiek budowli i urządzeń obronnych. Być może było to spowodowane tym, że w drugiej połowie XVI w., kiedy Jan Pilecki lokował miasto, terenom tym nie zagrażały większe niebezpieczeństwa. Fortyfikacje wokół Sokołowa wzniesione zostały w pierwszej połowie XVII w. – około 1629 r. Prawdopodobnie ma to związek z niezwykle niszczącym najazdem Tatarów budżackich, który w czerwcu 1624 r. spustoszył ziemie południowo-wschodniej Polski. Obwarowaniami objęty został rozległy teren, tj. miasto lokacyjne rozplanowane wokół rynku oraz dawna osada przedlokacyjna, położona na południe od miasta, w miejscu której do czasu budowy obwarowań powstał zespół kościelny. Linia owych obwarowań miała narys nieregularnego owalu, z czterema bramami wprowadzającymi do Sokołowa główne trakty komunikacyjne: z Rzeszowa, Krakowa. Lublina i Leżajska. W późniejszym czasie powstała jeszcze jedna brama – na drodze do Łańcuta (dzisiejsza ulica Wojska Polskiego).

Na podstawie źródeł pisanych można ustalić, że podobnie jak w wielu innych miastach, podstawowym komponentem fortyfikacji były ziemne wały, na których wystawiono parkany. Linia wałów otaczała miasto dookoła i dostosowana była do warunków terenowych. Brak informacji o formie, wysokości i budulcu wspomnianych bram ale można przypuszczać, że mogły mieć one formę czworobocznej baszty bramnej. W obwodzie fortyfikacji występowały ponadto furty i urządzenia obronne wysunięte przed linię zasadniczych obwarowań, w formie trójkątnych redanów i półokrągłych lub czworokątnych bastei. Na podstawie Mapy Miega sędzić można, iż było ich około ośmiu. Mogły one wzmacniać obronę w niewralgicznych miejscach, przede wszystkim w sąsiedztwie bram miejskich. Na zewnątrz wałów znajdowały się fosy, w większości wypełnione wodą. Najprawdopodobniej fortyfikacje miejskie łączyły w sobie różne elementy obronne, których układ podporządkowany był warunkom terenowym.

Obwarowania istniały do końca XVIII w. Na przełomie XVIII i XIX stulecia, na skutek znaczących przemian w sposobie prowadzenia działań militarnych i modernizacji techniki wojennej, rozpoczął się postępujący stopniowo nieodwracalny proces dezintegracji i destrukcji dawnego systemu obronnego miasta. Wały były stopniowo likwidowane, co spowodowało, że w połowie XIX w. już właściwie nie istniały. Jednak analizując dokładnie plan katastralny Sokołowa zauważyć można na nim niektóre elementy fortyfikacji, jak pozostałości fosy w postaci cieków wodnych (w południowo zachodnim i północno wschodnim obrzeżu miasta, m.in. na południe od kościoła św. Ducha).

Narys obwarowań jest nadal czytelny w przebiegu ulic, które powstały w ich dawnej linii (ul. Poniatowskiego, Narutowicza, Grunwaldzka, Kochanowskiego). Nie zachowały się urządzenia obronne i bramy, natomiast w paru punktach obwodu czytelne jest pionowe ukształtowanie fortyfikacji. Najlepiej zachowany jest fragment w południowo-zachodniej części – za ogrodem plebańskim. Jest to narys ziemny o przekroju trapezu, 1,50 m wysokości i 8 m szerokości. Po jego zewnętrznej stronie przebiega droga będąca przedłużeniem ulicy Poniatowskiego. Wzdłuż tej drogi, po drugiej stronie, teren wznosi się w kierunku zachodnim. Niewątpliwie droga biegnie dnem dawnej fosy, a wzniesienie po jej stronie zachodniej jest przeciwstokiem wału. Ten zachowany fragment pozwala sądzić, że szerokość całej fortyfikacji wynosiła 26 m. Inne fragmenty są mniej czytelne, m.in. wzdłuż wschodniej granicy parceli przy ul. Wojska Polskiego, czy na południe od kościoła św. Ducha.

Przeprowadzenie badań archeologicznych najlepiej zachowanych fragmentów pozwoliło by na uchwycenie przekroju fortyfikacji. Ważnym jest, aby utrzymać zachowane fragmenty w ukształtowaniu terenu – wprowadzić ciągi piesze dla lepszej ich ekspozycji, utrzymać w istniejącym przebiegu ulice wyznaczające narys obwarowań.

W Sokołowie Małopolskim znajdują się także zabytkowe cmentarze wyznaniowe – chrześcijański i żydowski (stary i nowy). Obecnie istniejący cmentarz parafialny rzymsko-katolicki, położony na południowo-wschodnich obrzeżach miasta, założony został w 1827 r. (wcześniejszy mieścił się na terenie wokół kościoła). Najstarszy nagrobek – Strzałkowskich - pochodzi z 1846 r. Zachowały się tu liczne zabytkowe nagrobki o wartościach artystycznych, historycznych i estetycznych. Zobaczyć na nim można m.in. 18 wolnostojących nagrobków z 2. poł. XIX w., oraz 67 z 1. poł. XX w. Pochowani tu zostali wybitni mieszkańcy Sokołowa, legionści, uczestnicy powstań narodowych, jak np. ks. L. Stokowski h. Jelita (1807-1897, uczestnik powstania listopadowego i Wiosny Ludów; L. Nykiel – powstaniec z 1863 r. Jest tu też zespół nagrobków Dańczaków: Stanisław - pierwszy aptekarz w Sokołowie, pocztmistrz, burmistrz; Lucyan – inż. Architekt, legionista, ochotnik w 1920 r.; Andrzej – dziejopis, honorowy obywatel M. Sokołowa. Wydzielone są kwatery żołnierzy z I i II wojny światowej.

Na wschód od centrum miasta założony został kirkut. Pierwsza wzmianka o nim pochodzi z 1687 r. W 1853 r. pochowany tu został rabin Sokołowa Melich Wiechselbaum. W okresie międzywojennym był już nieczynny. W sierpniu 1941 r. został zniszczony przez Niemców, którzy potłuczone macewy wykorzystywali do reperacji dróg, rozebrali drewniany ohel stojący na nim, wycięli też stare drzewa, m.in. dęby. W latach 60. XX w. na placu po cmentarzu powstały magazyny GS-u. W ostatnich latach miejsce to zostało upamiętnione tablicą z napisem w języku hebrajskim.

W 1776 r. Żydzi zwrócili się do Gubernium we Lwowie o pozwolenie na zakup terenu pod nowy cmentarz – powstał na północ od centrum miasta. Na tym kirkucie, zwanym nowym, zachowało się kilkaset macew (m.in. ok. 80 z 2. poł. XIX w. i ok. 220 z 1. poł. XX w.). Nagrobki rozmieszczone są w rzędach równoległych do dłuższych boków cmentarza. Najstarsze z nich znajdują się w centralnej części cmentarza, najmłodsze (z l. 20. -30. XX w.) usytuowane są na obrzeżach cmentarza. Najstarszy nagrobek – Icchaka Cwi - pochodzi z 1882 r. Kirkut szczęśliwie przetrwał wojnę, w latach 60. XX w. jego obszar został nieco zmniejszony podczas budowy stacji CPN. Zachowane macewy reprezentują tradycyjny typ, różnią się między sobą jedynie kształtem, metodą obróbki, sposobem opracowania liter i symboli. Większość macew wykonana została z piaskowca, dlatego też wiele z nich jest obecnie w złym stanie zachowania (szkodliwy wpływ warunków atmosferycznych). W latach 80. XX w. wiele z powalonych macew zostało na nowo ustawionych (K. Osiniak - Towarzystwo Miłośników Sokołowa). Układ cmentarza zachowa czytelność, jeżeli samosiejki będą systematycznie usuwane.

Swoiste, osadzone w tradycji walory posiadają także w Sokołowie Małopolskim zachowane do dziś zespoły i enklawy zabudowy małomiasteczkowej. W zdecydowanej większości pochodzi ona z początku i z 1 ćwierci XX wieku, co jest wynikiem tragicznego w skutkach pożaru, jaki spustoszył to miasto w 1904 r. Jedynie sporadycznie zachowały się tu starsze domy – z 4 ćwierci XIX w. Budynki mieszkalne i gospodarcze pochodzące z tego okresu w nieco większej ilości zauważyć można we wschodniej części Sokołowa, przy ulicach – Wojska Polskiego i Stodolnej.

W pierwszej kolejności wskazać należy na tradycyjną zabudowę (drewnianą i murowaną) tworzącą wnętrze niejednej sokołowskiej ulicy, a zwłaszcza tych położonych w okolicach rynku, gdzie wyjątkowo silnie odczuwalny jest jeszcze klimat charakterystyczny dla małych miasteczek Galicji. Ten klimat zakłócają niestety współczesne, piętrowe budynki, usytuowane pomiędzy dawną zabudową, w miejscu budynków rozebranych.

Interesujący fragment dawnej podmiejskiej i miejskiej zabudowy skupiony jest wzdłuż ul. Rzeszowskiej, zabudowę tę tworzy grupa parterowych budynków. Budynki te, rozpatrywane pojedynczo, ze swym skromnym detalem architektonicznym, nie posiadają wprawdzie jakichś szczególnie wartościowych cech, jednak oglądane w grupie natychmiast ewokują swoisty klimat małomiasteczkowej zabudowy, znany chociażby ze starych pocztówek.

Obecnie dużym zagrożeniem dla zabytkowej zabudowy są wykonywane termomodernizacje, polegające w większości na obłożeniu ścian zewnętrznych styropianem, po wcześniejszym skuciu detalu, jeśli taki się jeszcze zachował, a następnie pokryciu okładziny tynkiem akrylowym. Te działania, w połączeniu z wymianą stolarki okiennej i drzwiowej na współczesną i wymianą pokrycia dachowego, sprawiają, że budynki tracą prawie zupełnie cechy zabytkowe. Oryginalna pozostaje jedynie skala zabudowy i sposób usytuowania budynków na działce.

Do najcenniejszych zabytkowych obiektów i zespołów obiektów sakralnych na terenie gminy, położonych poza samym Sokołowem, należą: kościół parafialny w Górnio, zespół kościoła parafialnego w Nienadówce, kościół parafialny w Trzebosi oraz zespół kościelny w Wólce Niedźwiedzkiej.

Kościół parafialny p.w. Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny w Górnio wybudowany został w latach 1911-1913 według planów architekta Jana Sas-Zubrzyckiego, czołowego przedstawiciela stylu zwanego „neogotykiem nadwiślańskim”. Wzniesiono go na miejscu wcześniejszych, drewnianych świątyń. Parafia erygowana była w 1599 r. przez kardynała Jerzego Radziwiłła. Pierwotny kościół spłonął w 1799 r., kolejny – pochodzący z 1809 r. zniszczony został w 1903 r. Obecny kościół, trójnawowy z transeptem o ramionach zakończonych ścianą prostą i prezbiterium zamkniętym trójbocznie, z wieżą nad kruchtą od frontu, wybudowany został z cegły na kamiennym cokole. Nawa główna trójprzęsłowa, transept i prezbiterium jednoprzęsłowe, przykryte sklepieniami krzyżowo-żebrowymi. Chór muzyczny wsparty na trzech ostrołukowych arkadach. Elewacje opięte dwu- i trójjuskowymi przyporami z kamiennymi kapnikami, zwieńczone fryzem arkadkowym, okna ostrołukowe, rozglifione z witrażami, w transepcie i wieży maswerkowe. Wieża w fasadzie dwukondygnacyjna, z dwoma niższymi wielobocznymi wieżyczkami po bokach, przykryta hełmem namiotowym z ażurową wieloboczną latarnią. Dachy nad korpusem i transeptem dwuspadowe, kryte dwubarwną dachówką karpiówką ułożoną we wzór rombowy, nad nawami bocznymi – pulpitarne, kryte blachą. Kościół ten reprezentuje typ monumentalnej, trójnawowej pseudobazyliki z transeptem i wieżową fasadą o konsekwentnie rozwiązanej aranżacji wnętrza.

W skład zespołu kościoła parafialnego w Nienadówce wchodzi: kościół p.w. św. Bartłomieja oraz dzwonnica. Parafia w Nienadówce erygowana została w 1561 r., uposażona przez właścicieli wsi – Annę Pilecką i Krzysztofa Kostkę - w 1601 r. Pierwszy kościół wybudowany został z drewna w latach 60. XVI w. przez miejscowych bartników. Obecny kościół wzniesiony w latach 1895-1897 z fundacji Jana Władysława Zamoyskiego, według projektu Franciszka Stążkiewicza, budowniczego z Rzeszowa. Wybudowany został z cegły, na cokole z kamiennego ciosu. Kościół jest trójnawowy, halowy, z krótszym prezbiterium od zachodu zamkniętym trójbocznie, z czterokondygnacyjną wieżą od frontu z kruchtą w przyziemiu. Korpus nawowy pięcioprzęsłowy przykryty sklepieniami krzyżowo-żebrowymi. Elewacje korpusu nawowego i prezbiterium podzielone dwuoskokowymi przyporami, zamknięte ceglany fryzem arkadkowym i profilowanym gzymsem koronującym. W wieży w 1. kondygnacji od frontu ostrołukowy portal, w 2. kondygnacji – okulusy, w 3. – ślepe biforia, w 4. – tryforia, pod okapem fryz i profilowany gzym. Świątynia ta posiada zarówno w bryle, konstrukcji, jak i programie przestrzennym rozwiązania charakterystyczne dla neogotyku, jej architektura odwołując się do tradycji historycznej stanowi równocześnie przykład poszukiwania nowych form.

Dzwonnica, usytuowana w narożniku ogrodzenia kościelnego, wzniesiona została około 1897 r. Nawiązuje stylistycznie do kościoła, prawdopodobnie zaprojektowana została przez Franciszka Stążkiewicza, autora projektu świątyni. Wybudowana została z cegły, trójarkadowa, zwieńczona trójkątnym szczytem z arkadą, opięta przyporami. Kościół wraz z dzwonnica stanowi zespół o dużych walorach architektonicznych i historycznych oraz znaczącą dominantę przestrzenną w pejzażu kulturowym wsi.

Kościół parafialny p.w. Opatrzności Bożej w Trzebosi wybudowany został w 1887 r. przez budowniczego Szymona Mindowicza z Sieniawy. Parafia ufundowana przez Mariannę z Wisłockich Grabińską po 1791 r. Pierwotny kościół wzniesiony został w 1795 r. p.w. Pana Jezusa, NMP i Aniołów Stróżów, częściowo z drewna po rozebraniu kościoła p.w. św. Ducha w Sokołowie. Obecny, murowany (na miejscu wspomnianego drewnianego) jest budowlą trójnawową, bazylikową, z prezbiterium zamkniętym trójbocznie. Elewacje z podziałami płycinowo-ramowymi, zwieńczone profilowanym gzymsem. Fasada dwukondygnacyjna, zwieńczona trójkątnym szczytem. Dachy: nad nawą główną i prezbiterium – dwuspadowe, nad nawami bocznymi - pulpitarne, kryte blachą. Wewnątrz nawa główna otwarta do bocznych arkadami na filarach. Chór muzyczny wsparty na dwóch filarach, z drewnianym parapetem ozdobionym bogatą dekoracją snycerską. Kościół ten, reprezentujący typ architektury sakralnej o prostej formie i skromnym detalu architektonicznym, jest znaczącym ogniwem historii Trzebosi i materialnym świadectwem działalności kulturalnej jej kolejnych właścicieli. Jeszcze do niedawna obiekt ten tworzył zespół wraz z murowaną plebanią (z lat 20. XX w.) i drewnianą organistówką (z 4. ćw. XIX w.), niestety - w 2003 r. oba te budynki przestały istnieć.

W skład zespołu kościelnego w Wólce Niedźwiedzkiej wchodzi: kościół parafialny p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski oraz plebania. Kościół ten wzniesiony został w 1607 r. w Woli Żarczyckiej p.w. Przemienienia Pańskiego, konsekrowany w 1611 r. W 1907 r. rozebrany i przeniesiony do Wólki Niedźwiedzkiej, poświęcony w 1913 r. p.w. NMP Królowej Polski. Jest to budowla drewniana, konstrukcji zrębowej na kamiennym podmurowaniu, z kruchtą konstrukcji słupowej. Ściany wewnątrz i na zewnątrz oszalowane pionowo, w 1907 r. wzmocnione lisicami. Kościół jednonawowy, prezbiterium zamknięte trójbocznie, korpus szerszy, na rzucie prostokąta. Wewnątrz sufit z fasetą, w nawie z zaskrzynieniami wspartymi na słupach połączonych spłaszczonymi łukami (XVIII w.). Belka tęczowa wsparta na profilowanych kroksztynach (zapewne XVII w.). Na kalenicy dachu nad nawą usytuowana sześcioboczna, ażurowa sygnaturka obita blachą żelazną, z cebulastym hełmem zwieńczonym kutym, ozdobnym

krzyżem żelaznym. Na północ od kościoła usytuowana jest murowana plebania wzniesiona w latach 1914-1916. Kościół, pomimo przeniesienia z Woli Żarczyckiej, nie zatracił swych walorów historycznych i krajobrazowych, jest przykładem drewnianego budownictwa sakralnego, stanowiącego nieodłączny element historycznego krajobrazu Polski.

Z funkcjonowaniem parafii nierozzerwalnie związane jest istnienie cmentarzy. Zabytkowe nekropolie znajdują się we wszystkich miejscowościach wspomnianych powyżej, przy okazji omówienia kościołów. W większości przypadków założone zostały w połowie XIX w. (Górno, Nienadówka, Trzeboś – „stary” cmentarz). W Wólce Niedźwiedzkiej cmentarz powstał w początkach XX w., a w 2. ćw. XX w. zaistniała potrzeba założenia nowego w Trzebosi. Do najstarszych zachowanych nagrobków w Górnie zaliczają się pomniki nagrobne: A. Prugara z 1876 r. oraz ks. F. Prugera z 1886. W Nienadówce do najstarszych należą nagrobki z roku 1896 – A. Makowska oraz A.L. Praszylów, a także ks. A. Morniałowski – z 1901 r. Na „starym” cmentarzu w Trzebosi najstarszy nagrobek – J. Jacka pochodzi z roku 1893, a na „nowym” – z 1943 r. W Wólce Niedźwiedzkiej najstarszy jest nagrobek M. Miazgi z 1933 r. Na cmentarzach zlokalizowanych na terenie gminy Sokołów Małopolski zachowało się wiele interesujących przykładów sztuki nagrobnej o zróżnicowanych, typowych dla końca XIX w. oraz pocz. XX w., formach: figuralne - z rzeźbą Matki Boskiej, Chrystusa z krzyżem, kobiety; w formie krzyża na kamiennym kopcu, stelli zakończonej krzyżem, czy też obelisku. Zagrożeniem dla zabytkowych cmentarzy jest brak miejsc na nowe pochówki, co powoduje nieraz usuwanie starych nagrobków oraz drzewostanu.

Specyficzną formą architektury sakralnej są kapliczki przydrożne. Dla terenu gminy Sokołów Małopolski bardzo charakterystyczne jest występowanie dużej liczby kapliczek drewnianych. Uznać można to za cechę szczególną – niespotykaną już na terenie innych gmin w takiej skali. Faktem jest jednak także, że kapliczek tych z roku na rok ubywa (np. w Trzebosi, gdzie jeszcze w l. 70. XX w. było pięć takich kapliczek, tym bardziej cennych, bo powstałych przeważnie w XIX w., obecnie nie ma żadnej z nich). Te jeszcze istniejące reprezentują typ domkowy, tzn. mieszczący zamknięte wnętrze, do którego można wejść. Najcenniejsza z nich - wpisana do rejestru (A-1288) – znajduje się w Górnie. Usytuowana jest ok. 50 m. od kościoła, wzniesiona została z fundacji Walentego Ożoga z Markowizny. Duże problemy sprawia ustalenie daty tej fundacji z powodu nieczytelnego napisu (rok 1821, 1831, a może 1851 ?). Wybudowana została na rzucie zbliżonym do kwadratu, konstrukcji słupowej szalowana pionowo. Kryta jest dachem namiotowym o konstrukcji krokwiowej na królu, pobitym gontem, z żelaznym krzyżem na drewnianej sterczynie. O jej wartości stanowi m.in. polichromia ludowa (tempera), którą ozdobiono jej wnętrze. Kapliczka o podobnej konstrukcji usytuowana jest w innej części wsi – ok. 500 m na południe od kościoła, przy skrzyżowaniu dróg. Pochodzi prawdopodobnie z 1. połowy XIX w., pierwotnie jej daszek pokryty był gontem, obecnie blachą. Do najstarszych kapliczek tego typu należy kapliczka znajdująca się na obszarze nawsia w Trzebusce (prawdopodobnie z 1. poł. XIX w. lub starsza), nieco młodsza znajduje się w przysiółku Trzebosi – Podlas (prawdopodobnie z poł. XIX w.). Wiele cech wspólnych z nimi wykazuje kapliczka usytuowana we wschodniej części Nienadówki (z 2. poł. XIX w.) oraz kapliczka znajdująca się w Wólce Niedźwiedzkiej, przy drodze do przys. Budy (2. poł. XIX w.).

Typ kapliczki domkowej bardzo licznie reprezentowany jest również wśród kapliczek murowanych. Najstarszym obiektem tego typu jest kapliczka „na dworzysku” w Trzebusce. Powstała ona na przełomie XVIII/XIX w. Pomimo, że była nieraz odnawiana, zachowała swój dawny detal architektoniczny (niestety, niektóre z kapliczek podczas remontów są go pozbawiane, np. jedna z kapliczek w Nienadówce „straciła” opilastrowanie, w innej uproszczono profil gzymsu wieńczącego i zlikwidowano głowice pilastrów). Wybudowana została z cegły, na planie prostokąta, nakryta dachem trójspadowym, namiotowym, pobitym blachą, z nadwieszonymi połaciami w szczycie. We wnętrzu znajduje się wysoka nisza zamknięta łukiem odcinkowym, w niszy figura Matki Boskiej. Ściany boczne w tylnej części ozdobione wąskimi, wysokimi płycinami, szeroka płycina także w ścianie tylnej. Ściany zwieńczone profilowanym gzymsem złożonym z 2 ćwierćwałków i 3 listw, w elewacji frontowej pod gzymsem fryz kostkowy. Kapliczki domkowe, oprócz wspólnych cech, wykazują też pewne różnice, zwłaszcza w przypadku dekoracji architektonicznej (np. naroża XIX-wiecznej kapliczki w Wólce Niedźwiedzkiej w elewacji frontowej mają kształt ćwierćkolumn o prostej bazie i głowicy). Wartością architektoniczną wyróżnia się także kapliczka ufundowana w 1882 r. przez Annę i Grzegorza Ożogów w Nienadówce. Trzy kapliczki domkowe z tego terenu (w Nienadówce, Wólce Sokołowskiej i Turzy) posiadają trójboczne zamknięcie ścian w części ołtarzowej, dwie ostatnie (w stylu neogotyckim) opięte zostały półfilarkami – stylizowanymi przyporami. Jedna z najbardziej nietypowych kapliczek znajduje się w Trzebosi. Wzniesiona została na rzucie połowy dziesięcioboku. W środkowej ścianie zamknięcia pięcioboku drzwi wejściowe, w ściankach bocznych ujmujących otwór wejściowy otwory okienne, pod oknami ostrołukowe płyciny, w krótkich ściankach dwie wysokie ostrołukowe płyciny. Całość zwieńczona prostym gzymsem złożonym z czterech listw. Ścianki frontowa i dwie boczne sąsiadujące z nią zamknięte trójkątnymi szczytami. Oprócz wspomnianych powyżej domkowych, na terenie tym występują licznie kapliczki słupowe, w różnych odmianach oraz figury i krzyże przydrożne.

Pozytywnie ocenić należy stan zachowania większości zabytkowych kapliczek na terenie miasta i gminy Sokołów oraz działania samorządu i społeczności lokalnej w zakresie ich ochrony, remontowania i bieżącego utrzymania.

Kopiec Niepodległości w Trzebosi należy do nielicznych na Podkarpaciu zabytków tego rodzaju. Usytuowany jest przy skrzyżowaniu głównej drogi z drogą prowadzącą do kościoła. Powstał z inicjatywy Jana Bielaka, kierownika miejscowej szkoły. Jego sypanie rozpoczęto w 1931 r., zakończenie i uroczyste poświęcenie nastąpiło 13 listopada 1938 r. W wyniku tej akcji powstał kopiec ziemny o wysokości ok. 10 m (obecnie ma jedynie 5 m). Po wojnie był

mocno zaniedbany i uszkodzony. Po 1989 r., w zmienionej sytuacji politycznej, zaistniała możliwość przywrócenia go do dawnej świetności. Obecnie jest w dobrym stanie. Na jego szczycie znajduje się granitowy kamień pamiątkowy z wizerunkiem orła w koronie i napisem „Bóg, Honor, Ojczyzna”. Na stoku kopca zamontowano tablicę z napisem: „Kopiec Wolności i Niepodległości, 1932-1938” i poniżej – mniejszymi literami: „Trzeboś 1992 r.” oraz drugą z napisem: „Pamięci wszystkich tych którzy przyczynili się do odzyskania niepodległości Polski”.

Na terenie gminy Sokołów Małopolski nie zachował się żaden zespół dworski. Jednak warte odnotowania są relikty założenia dworskiego w Górnio, zajętego w czasie II wojny światowej przez armię niemiecką i przekształconego na koszarę dla obsługi pobliskiego lotniska.

Spośród budynków użyteczności publicznej o wartości zabytkowej położonych na terenie gminy Sokołów wyróżnia się budynek poczty w Nienadówce wzniesiony w 1. ćw. XX w. Jest on usytuowany w centrum wsi, murowany z cegły, otynkowany, parterowy, nakryty dachem dwuspadowym. Elewacja frontowa trójosiowa, w partii środkowej pozorny ryzalit przedłużony o facjatę w połaci dachowej, zwieńczoną trójkątnym szczytem. Naroża budynku opilastrowane. We wsiach należących do tej gminy istnieją jeszcze zabytkowe budynki, w których niegdyś funkcjonowały szkoły. Najstarszy i najciekawszy z tych obiektów – dawna szkoła w Trzebosi – już jednak nie istnieje *in situ*, został rozebrany i przeniesiony do Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej (podobnie jak budynek gospodarczy należący niegdyś do szkoły w Wólce Sokołowskiej).

Na terenie gminy Sokołów Małopolski budownictwo drewniane stanowi obecnie znikomy procent zabudowy. Najliczniejsze zespoły dawnej zabudowy zachowały się jeszcze w Górnio, Trzebosi, Wólce Niedźwiedzkiej i Wólce Sokołowskiej. Sporo drewnianych domów zauważyć można również na terenie miasta Sokołowa. Niestety, niewielka ich część utrzymana jest w dobrym stanie technicznym, większość tych obiektów z obszaru gminy znajduje się w złym czy nawet bardzo złym stanie technicznym, a niektóre z nich to w chwili obecnej trwała ruina.

Z pokaźnego jeszcze do niedawna zasobu budownictwa ludowego dzisiaj pozostały jedynie jego relikty a i te w znacznym stopniu przekształcone przebudowami. Proces eliminacji starej zabudowy drewnianej daje się zauważyć najbardziej w miejscowościach położonych w pobliżu głównego szlaku komunikacyjnego przebiegającego przez tę gminę jakim jest droga krajowa Nr 19. Zjawisko to dotyczy zwłaszcza wsi Trzebuska i Nienadówka (wschodnia część tej miejscowości praktycznie pozbawiona jest już zabudowy drewnianej). Obiekty drewniane, które zachowały się do chwili obecnej, poddawane licznym remontom, w znacznym stopniu zatraciły swoje pierwotne cechy – poczynając od konstrukcji i pokrycia dachu, poprzez stolarkę okienną i drzwiową, na rozplanowaniu pomieszczeń kończąc. Głębokie, niekorzystne zmiany dotyczą zwłaszcza formy i wielkości dachów. Powszechne jeszcze do niedawna wysokie dachy czterospadowe, nadające budynkom szczególnych proporcji, są przy remontach zastępowane prostymi, niskimi konstrukcjami dwuspadowymi. Obecnie najczęściej widoczne są dachy dwuspadowe, często jest to typ dachu dwuspadowego z nadwieszonym szczytem, wysuniętym lekko przed zrąb ścian. Dachy te pokryte są obecnie różnym materiałem (dachówka, blacha, a nawet eternit), wynika to z częstych remontów. Budynki pod strzechą to obecnie wielka rzadkość – jeśli już występują, są na ogół nieużytkowane, w bardzo złym stanie technicznym lub w stanie ruiny. Najstarsze zachowane domy drewniane wzniesione zostały w konstrukcji zrębowej, węglowane są na obłap lub jaskółczy ogon. Układ ich wnętrza jest jednotraktowy z sienią lub sienią i komorą na osi, układ półotraktowy czy też dwutraktowy należą do rzadkości.

III.2. Zabytki ruchome:

a) wpisane do rejestru zabytków

Rejestr zabytków ruchomych prowadzony jest (podobnie jak rejestr zabytków nieruchomości) przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę. Do rejestru nie wpisuje się zabytku wpisanego do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego.

Wedle stanu na koniec marca 2011 roku na terenie miasta i gminy Sokołów Małopolski znajduje się 160 zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków na mocy siedmiu decyzji w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków. Są to następujące decyzje:

Decyzja nr B-221 z 20.05.1986 r.

Wyposażenie i wystrój kościoła parafialnego p.w. św. Bartłomieja w Nienadówce (wg załączonego do decyzji spisu stanowiącego integralną część decyzji, obejmujące 34 obiekty znajdujących się w kościele),

Decyzja nr B-222 z 28.02.2008 r.

Wyposażenie kościoła parafialnego p.w. św. Bartłomieja w Nienadówce (wg załączonego do decyzji spisu stanowiącego integralną część decyzji, obejmujące 16 obiektów, pominiętych we wcześniejszej decyzji),

Decyzja nr B-246 z 30.12.1994 r.

Wyposażenie i wystrój kościoła parafialnego p.w. NMP Królowej Polski w Wólce Niedźwiedzkiej (wg załączonego do decyzji spisu stanowiącego integralną część decyzji, obejmujące 50 obiektów),

Decyzja nr B-220 z 01.02.2008 r.

Wyposażenie i wystrój kościoła parafialnego p.w. Ofiarowania Najświętszej Marii Panny w Górnicy (wg załączonego do decyzji spisu stanowiącego integralną część decyzji, obejmujące 34 obiekty),

Decyzja nr B-221 z 01.02.2008 r.

Obraz „Matka Boża z Dzieciątkiem tzw. Matka Boża Królowa Świata” w kościele parafialnym p.w. św. Jana Chrzciciela w Sokołowie Małopolskim,

Decyzja nr B-56 z 05.03.2002 r.

Wyposażenie i wystrój kościoła parafialnego p.w. Opatrzności Bożej w Trzebosi (wg załączonego do decyzji spisu stanowiącego integralną część decyzji, obejmujące 24 obiekty),

Decyzja nr B-380 z 10.02.2011 r.

Organy w kościele parafialnym p.w. Opatrzności Bożej w Trzebosi.

Nie ulega wątpliwości, że spośród wymienionych powyżej, największą wartość artystyczną prezentuje na terenie gminy Sokołów Małopolski wyposażenie kościoła parafialnego p.w. Opatrzności Bożej w Trzebosi. Na obecne wyposażenie tego kościoła składają się elementy barokowego wyposażenia dawnego filialnego kościoła drewnianego p.w. św. Ducha w Sokołowie Małopolskim uzupełnione o rokokowe elementy wystroju z końca XVIII w. (fundacji Marianny z Wisłockich Grabińskiej) oraz eklektyczne z 2 poł. XIX w. Jest to zbiór zróżnicowanych artystycznie dzieł sztuki sakralnej i rzemiosła artystycznego będący odzwierciedleniem fundacji kolatorskiej i parafialnej. Wyposażenie kościoła posiada wartość historyczną i artystyczną – istotną dla społeczności regionalnej.

Znaczne wartości artystyczne, historyczne i kulturowe posiada również zespół dzieł sztuki (z zakresu malarstwa, rzeźby i rzemiosła artystycznego) stanowiący obecnie wyposażenie kościoła parafialnego p.w. NMP Królowej Polski w Wólce Niedźwiedzkiej. Ołtarz główny powstał ok. 1630 r., w stylu manierystycznym, wg tradycji z fundacji Kaspra Głuchowskiego - pierwotnie stanowił wyposażenie kościoła w Woli Żarczyckiej. Do Wólki Niedźwiedzkiej przeniesiony został w 1919 r. W 1. poł. XVII w. wykonane zostały także oba manierystyczne ołtarze boczne – północny i południowy – pochodzące podobnie jak ołtarz główny z Woli Żarczyckiej. Sztukę barokową reprezentują tu m.in. ambona z 2. poł. XVII w. i chrzcielnica z 1. poł. XVIII w.

Składające się na wyposażenie kościoła parafialnego p.w. św. Bartłomieja w Nienadówce dwa zespoły zabytków - z okresu rokoka oraz neogotyku również posiadają dużą wartość historyczną i artystyczną. Wartość taką posiada także wyposażenie kościoła parafialnego p.w. Ofiarowania Najświętszej Marii Panny w Górnicy (m. in. neogotyckie ołtarze – główny oraz boczne, a także prospekt organowy z 1913 r., wykonany w fabryce organów Mieczysława Janiszewskiego we Lwowie). W kościele tym znajdują się również witraże wykonane w latach 1913-1914 w Tarnowie – „Zakład Witrażów E. Unger”.

b) Zabytki ruchome nie objęte wpisem do rejestru zabytków

Pozostałe – nie objęte wpisem - zabytki ruchome zgrupowane są głównie w kościołach w Sokołowie Małopolskim - w kościele parafialnym p.w. św. Jana Chrzciciela oraz filialnym - p.w. św. Ducha, a także jako wyposażenie kaplic oraz figury w przydrożnych kapliczkach.

Spośród nich największą wartość artystyczną prezentuje wyposażenie kościoła parafialnego p.w. św. Jana Chrzciciela w Sokołowie. Składają się nań przede wszystkim ołtarze – główny, wykonany przez Ferdynanda Majerskiego z Przemyśla, oraz boczne (św. Franciszka, św. Antoniego oraz Matki Bożej Częstochowskiej), ambona, 2 chrzcielnice (rokokowa i neogotycka), stalle, 2 konfesjonały, balaski, obrazy, feretrony (późnobarokowy i neogotycki) stanowiące bogaty zespół obiektów, a także polichromia figuralno-ornamentalna. W transepcie znajdują się dwa witraże zaprojektowane przez Stefana Matejko, jeden z nich przedstawia Serce Pana Jezusa, a drugi Matkę Bożą Różańcową.

Znaczne wartości artystyczne i historyczne przedstawia też wyposażenie kościoła p.w. św. Ducha. Stanowią go monumentalne, neogotyckie ołtarze z początku XX w. - główny oraz dwa boczne, kropielnica z XVIII w., rzemiosło artystyczne oraz obrazy. Ołtarze te wyróżniają się jednorodną dekoracją i formą architektoniczną, jednak największą wartość przedstawiają barokowe obrazy, ofiarowane przez Jana Władysława Zamoyskiego przed 1907 r. (kopie obrazów włoskich i holenderskich mistrzów z XVII-XVIII wieku odznaczające się wysokim poziomem artystycznym).

Interesujące przykłady nastaw ołtarzowych, w stylu ludowego baroku, spotkać można w paru kapliczkach domkowych. Uwagę przykuwa zwłaszcza wyposażenie kapliczki w Trzebusce usytuowanej na terenie nawsia, złożone z miniaturowego ołtarza ujętego po bokach filigranowymi kolumnkami malowanymi w marmur ustawionymi na cokołach z płycinkami i podtrzymującymi złożone belkowanie. W ołtarzu tym obraz Pana Jezusa Ukrzyżowanego, zabrudzony i zniszczony, zapewne z XVIII w.

c. w zbiorach muzealnych

Na terenie gminy i miasta Sokołów Małopolski z inicjatywy Towarzystwa Miłośników Ziemi Sokołowskiej powstało Społeczne Muzeum Regionalne. Do roku 2008 mieściło się w budynku Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji w Sokołowie. Obecnie jego zbiory nie są eksponowane, Muzeum oczekuje na remont swej nowej siedziby.

Zbiory muzeum, pochodzące w większości z darów, to głównie eksponaty etnograficzne i materiały archiwalne (rękopiśmienne) z XIX-XX w., a ponadto, dawne fotografie itp. Muzeum ma charakter izby regionalnej, nastawionej głównie na gromadzenie eksponatów z terenu miasta i gminy, której oferta adresowana jest do mieszkańców gminy, w szczególności dzieci i młodzieży.

III. 3. Zabytki archeologiczne

Informacje, jakimi dysponujemy do rekonstrukcji pradziejów dla terenu gminy Sokołów Małopolski, zawdzięczamy przede wszystkim badaniom powierzchniowym Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP) oraz nielicznym badaniom wykopaliskowym.

Obszar, którego dotyczy niniejsze opracowanie, obejmuje 6 niepełnych „arkuszy” AZP (obszar AZP: 98-77, 98-78, 99-77, 99-78, 100-77 i 100-78). Na terenie tym archeologiczne badania powierzchniowe prowadzone były już w latach 60. XX w., jednak dopiero zakrojone na szeroką skalę badania w ramach AZP doprowadziły do odkrycia większości stanowisk znanych obecnie. W wyniku wspomnianych badań na terenie gminy Sokołów Małopolski zlokalizowano łącznie 120 stanowisk archeologicznych. Są to stanowiska różnej wielkości i wartości poznawczej. Obok licznych pojedynczych śladów osadnictwa spotyka się tu większe stanowiska (o powierzchni do 0,5 ha), a czasem nawet bardziej rozległe (powyżej 1 ha).

Znaczna ilość zarejestrowanych stanowisk daje się bliżej określić chronologicznie dzięki występowaniu charakterystycznej ceramiki lub narzędzi kamiennych oraz krzemiennych. Dość dużo jest również i takich punktów osadniczych, które jedynie ogólnie możemy dziś wiązać z pradziejami. Przyporządkowanie pewnej grupy zabytków do określonego odcinka czasu czy wiązanie ich z konkretną kulturą archeologiczną pozwala nam uporządkować chronologicznie pozyskany materiał.

Większość stanowisk archeologicznych zlokalizowana jest na terasach nadzalewowych i krawędziach stoków nad większymi ciekami wodnymi, jedynie nieliczne położone są w głębi wysoczyzny. Obfitość znajdowanego materiału świadczy nie tylko o rozległości danego stanowiska, lecz często także o jego niszczeniu przez erozję lub działalność człowieka (np. orka).

Najstarsze ślady działalności człowieka na tych terenach mogą pochodzić sprzed ponad 12 tysięcy lat (paleolit schyłkowy). Niewielkie grupy ludzkie, żyjące w surowym klimacie, wędrowały wówczas za stadami reniferów polując na nie przy użyciu narzędzi z rogu, kości i krzemienia. Z tego okresu prawdopodobnie pochodzi tylko jedno stanowisko – Górno, st. nr 11. Kolejny okres – mezolit – reprezentowany jest na tym terenie przez 5 stanowisk: Górno st. 12 i 16, Sokołów st. 14, Trzeboś st. 7 i Wólka Niedźwiedzka st. 21. Ludność zajmowała się w tym czasie myślistwem, rybołówstwem i zbieractwem. Subneolit reprezentuje na omawianym obszarze tzw. kultura ceramiki grzebykowo-dołkowej – stanowisko Markowizna st. 9. W neolicie, w związku z opanowaniem przez ludność umiejętności uprawy roli i hodowli zwierząt domowych (jak również umiejętności lepienia i wypalania naczyń z gminy), nastąpił ogromny skok cywilizacyjny. Liczba stanowisk pochodzących z tego okresu już znacznie większa. Zaliczyć tu można: stanowisko kultury ceramiki wstęgowej rytej – Nienadówka st. 21, stanowiska kultury pucharów lejkatych – Sokołów st. 20, Trzebuska st. 9, Wólka Niedźwiedzka st. 4 i 11, stanowiska kultury ceramiki sznurowej – Górno st. 4, Sokołów st. 5 i 7, Wólka Niedźwiedzka st. 2.

Kolejna epoka przyniosła ze sobą umiejętność wytwarzania narzędzi metalowych – najpierw z miedzi a następnie z brązu. Wczesna epoka brązu reprezentowana jest na omawianym terenie przez 6 stanowisk związanych z kulturą mierzanowicką – Górno st. 2, Nienadówka st. 9, Trzebuska st. 6 i 9, Wólka Niedźwiedzka st. 19 oraz Wólka Sokołowska st. 1. Znacznie większa liczba stanowisk związana jest z tzw. kulturą trzciniecką – Górno st. 1, 15, 16, Trzebuska st. 1, Turza st. 4 oraz Wólka Niedźwiedzka st. 9, 14, 20, 22, 23, 25 i 26. Radykalną zmianę wierzeń i obyczajów przyniosła ze sobą tzw. grupa tarnobrzeńska kultury łużyckiej, która rozwijała się na tych terenach od XII wieku p.n.e. i trwała aż do IV w. p.n.e. Widocznymi śladami jej istnienia są duże cmentarzyska popielnicowe (bowiem w miejsce panującego poprzednio szkieletowego obrządku pogrzebowego pojawił się zwyczaj palenia zwłok i grzebania szczątków w glinianych urnach-popielnicach). Umiejętność obróbki żelaza i pojawienie się narzędzi wykonanych z tego surowca wiąże się z okresem halsztackim, który na omawianym obszarze trwa od wieku VII do IV p.n.e. W tym okresie zauważalne są znaczne wpływy koczowniczych plemion scytyjskich. Ze wspomnianą kulturą łużycką związanych jest 12 stanowisk archeologicznych: Górno st. 14 i 16, Markowizna st. 1, Sokołów st. 3, Trzeboś st. 2, 5, 6, Trzebuska st. 9, Turza st. 6, Wólka Niedźwiedzka st. 15, 23, i 25. O istnieniu tu enklaw osadnictwa kultury pomorskiej, rozwijającej się w okresie halsztackim i w początkach okresu lateńskiego, świadczy stanowisko położone w Górnie – Górno st. 14.

Dotychczas na terenie gminy Sokołów Małopolski nie stwierdzono znalezisk, które można by powiązać z ludnością celtycką, której grupy napływały na obszary Polski południowo-wschodniej w ostatnich wiekach p.n.e., w tzw. okresie lateńskim, o czym świadczą m.in. celtycki miecz wydobyty z Wisłoka w Rzeszowie oraz 2 stanowiska

archeologiczne zlokalizowane w Boguchwale (czyli jedynie 30-40 km na południe od Sokołowa). Nie wyklucza to jednak znalezienia takich stanowisk podczas przyszłych badań archeologicznych.

Pierwsze wieki naszej ery to tzw. okres wpływów rzymskich. W okresie tym miało miejsce silne oddziaływanie kultury prowincjonalno-rzymskiej jak również niejednokrotnie dochodziło do kontaktów handlowych z cesarstwem rzymskim. Towarem atrakcyjnym dla kupców rzymskich był bursztyn – wymieniali go na ekskluzywne wyroby lub broń, nieraz płacili za niego pieniędzmi, stąd obecnie na ziemiach polskich dość częstym znaleziskiem są monety rzymskie, jak np. w Sokołowie – Sokołów st.1.

Cztery pierwsze wieki naszej ery to okres rozwoju tzw. kultury przeworskiej (na której powstanie znaczący wpływ wywarła kultura celtycka), o jej istnieniu na terenie gminy Sokołów Małopolski świadczą 2 stanowiska - Sokołów st.1 oraz Wólka Sokołowska st. 2.

Pod koniec IV i w V wieku n.e., w wyniku ogromnych przemieszczeń ludności zwanych „wędrówką ludów”, na nasze tereny napływa ludność słowiańska, która pierwotnie zamieszkiwała obszary położone zdecydowanie bardziej na wschodzie. Rozpoczyna się wówczas okres zwany wczesnym średniowieczem, który trwał aż do połowy XIII wieku. W jego początkowym okresie mamy do czynienia z jednolitą kulturą występującą na znacznych przestrzeniach i niezróżnicowanym społeczeństwem. Pierwsze ugrupowania plemienne występują od przełomu VII/VIII wieku, natomiast o pierwszych organizmach państwowych można mówić w wieku X. Ponieważ to najwcześniejsze osadnictwo posuwało się wzdłuż większych dolin rzecznych (zajmując obszary o najżyźniejszych glebach), dlatego na omawianym terenie nie stwierdzono jego występowania aż do co najmniej XIII wieku. Ponadto obszary te, zarówno we wczesnym jak i późnym średniowieczu, porastała gęsta puszcza – zwana obecnie Puszcza Sandomierską, co w połączeniu z nadgranicznym charakterem tych terenów sprawiło, że osadnictwo wkroczyło tutaj na dobre dopiero pod koniec późnego średniowiecza oraz w XVI wieku.

Na terenie gminy Sokołów Małopolski w wyniku dotychczasowych badań stwierdzono istnienie 10 stanowisk archeologicznych z okresu późnego średniowiecza: Sokołów st. 12, 14 i 16, Trzebuska st. 4, 9 i 11, Turza st. 6 oraz Wólka Niedźwiedzka st. 4, 12 i 24. Ponieważ jednak materiał zebrany w trakcie badań powierzchniowych jest w większości mało charakterystyczny, możliwe jest, iż część tego materiału pochodzi już z okresu nowożytnego.

Wspomnieć też trzeba o stanowiskach archeologicznych, na których występował materiał mało charakterystyczny, co spowodowało, że można je określić jedynie jako prahistoryczne, bez przypisania do konkretnego okresu i kultury. Są to stanowiska: Górno st. 7, 8, 10, 13, Nienadówka st. 5, Sokołów st. 14 i 18, Trzebuska st. 12, Turza st. 6 i 7, Wólka Niedźwiedzka st. 1, 11, 12, 13, 16 i 26, Wólka Sokołowska st. 2. Oczywiście, ten obecny stan wiedzy może ulec zmianie wskutek wyników ewentualnych nowych prac wykopaliskowych.

Podsumowując należy stwierdzić, że obszar gminy Sokołów Małopolski charakteryzuje się występowaniem interesujących stanowisk archeologicznych. Część z nich należałoby bez wątpienia objąć badaniami wykopaliskowymi, które umożliwiłyby pełniejszą charakterystykę pradziejów oraz późnego średniowiecza. Rozpoznanie należałoby zatem przeprowadzić na stanowiskach z wszystkich okresów czasu bez wyjątków, gdyż wszystkie one charakteryzują się wycinkową wiedzą. Wydaje się zatem, że istotnym byłoby tutaj branie pod uwagę przede wszystkim stanowisk, na których stwierdzono wielofazowość zasiedlenia. Wyniki badań na tych stanowiskach z dużym prawdopodobieństwem dostarczą ważnych i ciekawych zabytków, które umożliwią pełniejszą charakterystykę okresu pradziejów interesującego nas obszaru.

IV. ZADANIA

Warunkiem niezbędnym do realizacji zadań zapisanych w *Programie* jest **zespolecie i koordynacja form i metod ochrony dziedzictwa kulturowego**. Można je osiągnąć poprzez:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania gminy;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej w planach rozwoju miasta i gminy;
- przeciwdziałanie tendencjom do rozpraszania zabudowy wsi;
- uwzględnianie – w studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego – problematyki form zabudowy tradycyjnej oraz egzekwowanie nawiązywania w nowych budynkach do lokalnych form i materiałów;
- uwzględnianie – w planach zagospodarowania przestrzennego – ochrony krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z założeniami urbanistycznymi, ruralistycznymi i architektonicznymi,
- wykorzystywanie nowej formy prawnej ochrony zabytków jaką stanowi park kulturowy.

Na terenie gminy i miasta Sokołów Małopolski dostrzeżono następujące zadania wymagające realizacji:

IV.1. Rewaloryzacja układu urbanistycznego miasta

IV.1.1. Działania prawne – sporządzenie i uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zespołu staromiejskiego Sokołowa Małopolskiego. Zadanie to winno być potraktowane jako priorytetowe ze względu na występowanie w Sokołowie Małopolskim układu przestrzennego o szczególnych walorach kompozycyjnych i o znacznym nasyceniu zabytkową zabudową. Plan zagospodarowania przestrzennego starego miasta uwzględniać powinien wytyczne konserwatorskie oraz zapisy zawarte w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Sokołów Małopolski*.

IV.1.2. Konsekwentna, kompleksowa realizacja programu rewaloryzacji starego miasta w Sokołowie Małopolskim, ze szczególnym uwzględnieniem następujących wytycznych:

- a) w zakresie ochrony i konserwacji zabytkowych zasobów kulturowych oraz ich restauracji:
 - zachowanie i uczytelnienie historycznego rozplanowania miasta – rynku z siecią uliczną, z zachowanymi w istniejących ulicach kierunkami dróg średniowiecznych i nowożytnych,
 - ochrona konserwatorska zabudowy zabytkowej oraz zabudowy o cechach regionalnych,
 - zachowanie ukształtowania terenu wynikającego z pozostałości po dawnych drewniano-ziemnych obwarowaniach, zabezpieczenie, uczytelnienie i wyeksponowanie skarp dawnych obwałowań miejskich oraz ewentualnych odkrytych reliktyw. Wszelkie prace ziemne na tym terenie należy poprzedzić badaniami archeologicznymi. Szczególną ochroną należy otoczyć teren w południowo-zachodniej części miasta – za ogrodem plebańskim.
- b) w zakresie zachowania i rekompozycji zabytkowego krajobrazu kulturowego:
 - zachowanie kompozycyjnych wartości zespołu wewnątrz architektoniczno-krajobrazowych (zachowanie kompozycji wewnątrz urbanistycznych związanych m.in. z zespołem kościoła parafialnego),
 - rekompozycja wewnątrz urbanistycznych rynku, oraz części uliczek w najbliższej okolicy rynku, zdegradowanych głównie przez: nową zabudowę niedostosowaną do zabytkowego otoczenia, zaniedbania w utrzymaniu i konserwacji obiektów zabytkowych oraz nieodpowiednie zagospodarowanie terenu,
 - ochrona ekspozycji charakterystycznych układów kompozycyjnych wewnątrz urbanistycznych oraz sylwety miasta poprzez zachowanie kierunków, ciągów i punktów widokowych.
- c) przystosowanie zespołu staromiejskiego do współczesnego funkcjonowania jako ośrodka usługowego gminy i miasta Sokołów Małopolski, ze szczególnym uwzględnieniem zasad istotnych dla ochrony środowiska kulturowego:
 - sanacja i modernizacja sieci uzbrojenia – wymiana sieci napowietrznych na ziemne, zastąpienie obecnie istniejących latarni na dostosowane charakterem do zabytkowego otoczenia,
 - uporządkowanie działek na zapleczu zabudowy,
 - przestrzeganie wskazanych zasad w stosunku do nowej, uzupełniającej zabudowy dotyczących bryły, formy, kształtu i pokrycia dachów, materiałów i wystroju architektonicznego,
 - przestrzeganie wskazanych zasad dotyczących umieszczania reklam;
- d) rewaloryzacja pierzei rynkowych zgodnie z wytycznymi odnoszącymi się przede wszystkim do gabarytów pierzei, uzupełnienia pierzei, kształtowania bryły i elewacji budynków (kompozycji, podziałów, wystroju, stolarki), formy i pokrycia dachów.

IV.1.3. Opracowanie oraz realizacja projektu zagospodarowania płyty rynku uwzględniającego: uczytelnienie kompozycji, historyczne elementy rozplanowania, funkcję, małą architekturę, nawierzchnię placu, oświetlenie, korektę zieleni itp.

Dokonane po II wojnie światowej obsadzenie rynku znaczną ilością zieleni wysokiej spowodowało zredukowanie właściwych mu historycznie funkcji do minimum i doprowadziło do utraty pierwotnego charakteru. Projekt uwzględnić powinien historyczne i współczesne potrzeby funkcjonalne, w tym m.in. funkcję reprezentacyjną, umożliwiającą organizowanie uroczystości patriotycznych i religijnych, imprez rozrywkowych itp., funkcję rekreacyjną (miejsce spotkań i odpoczynku mieszkańców i turystów). Konieczne jest także uporządkowanie ruchu kołowego uwzględniającego ograniczenie występującej obecnie w rynku uciążliwości komunikacji.

IV.1.4. Opracowanie studium krajobrazowego dla miasta Sokołowa Małopolskiego, w celu ochrony, świadomego kształtowania i uczytelnienia walorów krajobrazu i architektury zespołu staromiejskiego, z główną pozytywną dominantą bryły kościoła parafialnego.

IV.1.5. Realizacja i stosowanie się do wytycznych i postulatów konserwatorskich określonych w *Studium historyczno-urbanistycznym dla miasta Sokołowa Małopolskiego* ze szczególnym uwzględnieniem zaleceń odnoszących się do wyznaczonych w ww. opracowaniu stref ochrony konserwatorskiej oraz uwzględnianie wskazanych w ww. *Studium* zasad ochrony przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Szczególną uwagę należy zwrócić na:

- przestrzeganie zasad pełnej ochrony historycznej struktury przestrzennej w granicach następującego obszaru: dawne lokacyjne miasto rozplanowane w obrębie obwarowań, z rynkiem i kościołem parafialnym, teren pomiędzy miastem lokacyjnym i zawierający m. in. teren dawnego cmentarza żydowskiego,
- zagwarantowanie ochrony zachowanych elementów zabytkowych w odniesieniu do następujących obszarów: tereny wokół centrum miasta, które zostały zasiedlone do końca XVIII w., czyli przedmieścia: Rzeszowskie, Lubelskie i Krakowskie, z kościołem św. Ducha; cmentarz rzymsko-katolicki; zabudowa przedmiejska murowana i drewniana; kapliczki wyznaczające krańce miasta. Szczególnie istotne jest zachowanie bezsprzecznych wartości wnętrza ulic z charakterystyczną małomiasteczkową zabudową;
- przestrzeganie zasad ochrony dziedzictwa archeologicznego, zgodnie z obowiązującą ustawą o ochronie zabytków oraz wytycznych dotyczących strefy obserwacji archeologicznej wyznaczonej dla obszaru miasta w obrębie wałów;
- respektowanie i egzekwowanie ochrony ekspozycji starego miasta w Sokołowie Małopolskim, zwłaszcza zachowanie i rozważne kształtowanie panoram oraz przestrzeganie wytycznych dla wyznaczonych stref ochrony ekspozycji;
- ochrona wartości krajobrazowych - zachowanie walorów krajobrazu naturalnego, m .in. poprzez nie dopuszczanie do zmian ukształtowania terenu, przebiegu cieków wodnych, skarp, ochronę zieleni oraz przeciwdziałanie chaosowi przestrzennemu.

IV.1.6. Ochrona wartości zabytkowego krajobrazu kulturowego miasta poprzez zapewnienie szczególnej kontroli zamierzeń inwestycyjnych na atrakcyjnych kierunkach ekspozycji obiektów i zespołów zabytkowych w celu ochrony tych ekspozycji.

IV.1.7. Nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym (przy pełnym zachowaniu ich atrybutów kulturowych) poprzez konsekwentne stosowanie wytycznych konserwatorskich oraz zachowanie lokalnego charakteru zabudowy przy nowych inwestycjach.

IV.1.8. Popularyzacja wartości zespołu staromiejskiego oraz potrzeb i zasad jego rewaloryzacji nastawiona przede wszystkim na szeroko rozumianą społeczność lokalną (inwestorów, właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych, pozostałych mieszkańców); prezentowanie przez władze samorządowe perspektywicznego pozytywnego obrazu rozwoju miasta i gminy, szans i korzyści, jakie może przynosić należyta dbałość o szeroko rozumiane dziedzictwo kulturowe (pozyskiwanie dodatkowych funduszy, rozwój turystyki, nowe miejsca pracy).

IV.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i układów ruralistycznych na obszarach wiejskich

IV.2.1. Staranne planowanie przestrzenne wsi respektujące wartości układu ruralistycznego.

IV.2.2. Sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w strefach ochrony konserwatorskiej ze względu na potrzebę zapewnienia ładu przestrzennego i ochrony zespołów zabytkowej zabudowy.

IV.2.3. Realizacja i stosowanie się do wytycznych i postulatów konserwatorskich określonych w *Studium wartości kulturowych i krajobrazu dla gminy Sokołów Małopolski* ze szczególnym uwzględnieniem zaleceń odnoszących się do wyznaczonych w ww. opracowaniu stref ochrony konserwatorskiej oraz uwzględnianie wskazanych w ww. *Studium* zasad ochrony przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Szczególną uwagę należy zwrócić na:

- uwzględnianie pełnej ochrony konserwatorskiej dla następujących obszarów zlokalizowanych na terenie gminy: dla kościoła parafialnego p.w. Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny w Górnio (strefa „A”-1); dla zespołu kościoła parafialnego p.w. św. Bartłomieja w Nienadówce (strefa „A”-4); dla kościoła parafialnego p.w. Opatrzności Bożej w Trzebosi (strefa „A”-3) oraz dla zespołu kościelnego p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Wólce Niedźwiedzkiej (strefa „A”- 2);
- przestrzeganie zasad ochrony ekspozycji zabytkowych zespołów kościelnych: dla kościoła parafialnego p.w. Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny w Górnio (strefa „E”-1); dla zespołu kościelnego p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Wólce Niedźwiedzkiej (strefa „E”-2a) i (strefa „E”-2b); dla kościoła parafialnego p.w. Opatrzności Bożej w Trzebosi (strefa „E”-3) i (strefa „E”-4) oraz dla zespołu kościoła parafialnego p.w. św. Bartłomieja w Nienadówce (strefa „E”-5);
- przestrzeganie zasad ochrony krajobrazu w następujących obszarach: znajdująca się na terenie gminy Sokołów Małopolski, część Mielecko-Kolbuszowsko-Głogowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, oraz

Brzóznińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Znajdują się w ich granicach przede wszystkim duże połączenie lasów będących kontynuacją dawnej Puszczy Sandomierskiej i obszary zabudowy integralnie związane z nimi pod względem kubaturowym i krajobrazowym;

- przestrzeganie zasad ochrony dziedzictwa archeologicznego oraz wytycznych dotyczących strefy obserwacji archeologicznej wyznaczonej dla tego obszaru;
- przestrzeganie zasad ochrony układów przestrzennych wsi – preferowanie zabudowy uzupełniającej, uczyniającej pierwotny podział.

IV.2.4. Nawiązywanie w nowej architekturze do lokalnych wzorów i materiałów (regionalizm) i konsekwentnego egzekwowania prawa w tym zakresie.

IV.2.5. Opracowanie katalogu form budownictwa regionalnego i jego praktyczne wykorzystywanie przy realizacji nowych inwestycji przede wszystkim w zakresie budownictwa mieszkaniowego, zwłaszcza na obszarach wyznaczonych stref ochrony konserwatorskiej i historycznie ukształtowanych i czytelnych do dziś układów przestrzennych.

IV.2.6. Ochrona najcenniejszych obiektów „in situ”.

IV.2.7. Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych w zabytkowych obiektach budownictwa drewnianego oferujących wypoczynek i rozrywkę (regionalne potrawy, zwyczaje itp.) oparte na miejscowych tradycjach.

IV.2.8. Wspieranie folkloru oraz zanikających zawodów.

IV.3. Opieka nad zabytkami nieruchomymi ze szczególnym uwzględnieniem obiektów i zespołów obiektów charakterystycznych dla gminy i obszaru kulturowego, na którym zlokalizowana jest gmina

IV.3.1. Podjęcie działań zmierzających do objęcia ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków obiektów zabytkowych o znaczących dla regionu wartościach historycznych, artystycznych i naukowych;

Proponuje się uwzględnienie w ww. działaniach następujących obiektów:

- kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela w Sokołowie Małopolskim,
- kościół filialny p.w. św. Ducha w Sokołowie Małopolskim,
- kapliczka w Trzebusce – „na dworzysku”, murowana, z przeł. XVIII/XIX w.;
- kapliczka w Nienadówce, murowana, z 1882 z fundacji G. i A. Ożogów;
- kapliczka w Górnicy, obok nr 56, drewniana, z 1 ćw. XIX w.

IV.3.2. Prowadzenie prac remontowych przy obiektach zabytkowych stanowiących własność władz samorządowych zgodnie z zaleceniami konserwatorskimi. W pierwszej kolejności należy wykonać prace remontowe i konserwatorskie przy obiektach znajdujących się w złym stanie, a prezentujących znaczne wartości zabytkowe lub historyczne i walory architektoniczne.

IV.3.3. Zapobieganie masowej dekapitalizacji zabytkowej zabudowy zespołu staromiejskiego w Sokołowie Małopolskim – podejmowanie przez samorząd inicjatyw zachęcających właścicieli obiektów zabytkowych do przeprowadzania remontu i konserwacji – samorządowy system preferencji finansowych dla właścicieli i użytkowników zabytków (m.in. ulgi i zwolnienia podatkowe, częściowa partycypacja w kosztach).

IV.3.4. Wspieranie działań zmierzających do powstrzymania procesu niszczenia oraz działań ratunkowych w stosunku do obiektów zabytkowych o walorach architektonicznych lub historycznych, nie będących własnością gminy, nieużytkowanych i znajdujących się w złym stanie technicznym, a mających jeszcze szansę na uratowanie (np. możliwość adaptacji do nowej funkcji, służącej bezpośrednio lub pośrednio, społeczności lokalnej);

IV.3.5. Starania o zachowanie i ochronę drewnianego budownictwa w mieście i gminie, zachowanie nielicznych już „enklaw” tego budownictwa.

IV.3.5.1. Dążenie do zabezpieczenia, konserwacji i zachowania nielicznych już najstarszych i najcenniejszych obiektów budownictwa.

IV.3.5.2. Sprzyjanie i propagowanie występujących już na terenach innych gmin pozytywnych przykładów adaptacji (wykonanych z poszanowaniem dla substancji zabytkowej) nieużytkowanych drewnianych domów i zagród na weekendowe i wakacyjne pobyty, przede wszystkim mieszkańców pobliskiego Rzeszowa.

IV.3.5.3. Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych organizowanych w zabytkowych budynkach jako jedna z możliwych form ratowania niedoinwestowanych, niszczących i ginących z krajobrazu obiektów drewnianych.

IV.3.6. Zapewnienie respektowania wymogów ochrony konserwatorskiej w stosunku do obiektów i zespołów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków oraz znajdujących się w strefach ochrony konserwatorskiej.

IV.3.7. Realizacja i stosowanie się do wytycznych i postulatów konserwatorskich zawartych w strefach ochrony konserwatorskiej, określonych w *Studium wartości kulturowych i krajobrazu gminy Sokołów Małopolski*, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie stref ochrony konserwatorskiej (wyszczególnionych w rozdziale IV.2. 3.)

IV.3.8. Prowadzenie w pierwszej kolejności prac zabezpieczających i powstrzymujących proces destrukcji, remontowanie zgodnie z wymogami konserwatorskimi, preferowanie działań zabezpieczających autentyczną substancją zabytkową.

IV.3.9. Eliminowanie prac adaptacyjnych i remontowych przeprowadzanych ze szkodą dla substancji zabytkowej obiektów.

IV.3.10. Reagowanie samorządu na brak należytej dbałości właścicieli o bieżące utrzymanie zabytków, w konsekwencji prowadzące do uszkodzeń i zniszczeń.

IV.3.11. Wspieranie inicjatyw zmierzających do rewitalizacji zabytkowych obiektów przemysłowych – w dobie głębokich przekształceń własnościowych w sposób szczególnie narażonych na zniszczenie lub silne przekształcenia:

IV.3.12. Przy sprzedaży przez gminę obiektów zabytkowych preferowanie inwestorów zobowiązujących się do właściwego zagospodarowania obiektów nieużytkowanych.

IV.3.13. Wdrożenie systemu wsparcia finansowego dla właścicieli i użytkowników zabytkowych obiektów (wpisanych do rejestru i do gminnej ewidencji zabytków) przeznaczonego na wykonywanie remontów i konserwacji budynków (ulgi podatkowe, finansowanie prac inwentaryzacyjnych i dokumentacyjnych, współfinansowanie remontów).

IV.3.14. Przestrzeganie podstawowych wymogów estetyki w stosunku do zabytkowych obiektów i zespołów obiektów ze szczególnym uwzględnieniem zasad konserwatorskich dotyczących umieszczania reklam, kolorystyki elewacji oraz poprzez działania niskonakładowe jak: bieżąca konserwacja, uporządkowanie obejścia, urządzenie zieleni, wymiana nieestetycznych współczesnych ogrodzeń.

IV.3.15. Zwracanie uwagi w trakcie wykonywania remontów zabytkowych kapliczek na zachowanie lub przywracanie ich pierwotnej, tradycyjnej bryły, formy, stylu, materiałów, pokrycia dachowego, wystroju i detalu architektonicznego itp. – pomocne mogą być fotografie archiwalne ze zbiorów Urzędu Ochrony Zabytków - Delegatury w Rzeszowie.

IV.3.16. Prowadzenie gminnej ewidencji zabytków:

- monitoring dotyczący stanu zachowania obiektów zabytkowych, prowadzonych prac remontowych i konserwatorskich oraz bieżące wprowadzanie danych do komputerowej bazy ewidencji gminnej;
- wypracowanie zasad wymiany informacji i aktualizacji danych dotyczących obiektów zabytkowych objętych gminną ewidencją zabytków pomiędzy Urzędem Ochrony Zabytków – Delegatura w Rzeszowie a Urzędem Gminy i Miasta w Sokołowie Małopolskim.

IV.3.17. Prowadzenie badań archeologicznych na terenie miasta i gminy w ramach praktyk studenckich w oparciu o porozumienie zawarte pomiędzy Gminą i Miastem w Sokołowie Małopolskim a Instytutem Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego.

IV.4. Opieka nad zabytkami ruchomymi

IV.4.1. Wspieranie prac konserwatorskich szczególnie cennych zespołów zabytków ruchomych:

- konserwacja wyposażenia kościoła filialnego p.w. św. Ducha w Sokołowie Małopolskim – ołtarze, a zwłaszcza obrazy z kolekcji Jana Władysława Zamoyskiego (m.in. „Kuszenie św. Antoniego”);
- konserwacja organów i prospektu organowego w kościele parafialnym p.w. Opatrzności Bożej w Trzebosi;
- konserwacja ambony w kościele parafialnym p.w. NMP Królowej Polski w Wólce Niedźwiedzkiej;
- badania na obecność polichromii w kościele parafialnym p.w. NMP Królowej Polski w Wólce Niedźwiedzkiej;
- konserwacja snycerki ołtarzy w kościele parafialnym p.w. Ofiarowania Najświętszej Marii Panny w Górnicy;

IV.4.2. Podjęcie działań dotyczących objęcia ochroną wyposażenia i wystroju kościoła parafialnego p.w. św. Jana Chrzciciela w Sokołowie Małopolskim poprzez wpis do rejestru zabytków ruchomych.

IV.4.3. Podjęcie działań dotyczących objęcia ochroną wyposażenia i wystroju kościoła filialnego p.w. św. Ducha w Sokołowie Małopolskim poprzez wpis do rejestru zabytków ruchomych.

IV.4.4. Podjęcie działań w zakresie ochrony zabytkowego wyposażenia kapliczek przydrożnych drogą wymiany oryginałów na kopie oraz umieszczanie zabytków w zbiorach publicznych (państwowych i kościelnych).

IV.4.5. Ponowne otwarcie i dalsze utrzymywanie oraz wzbogacanie formy działalności Muzeum Regionalnego w Sokołowie Małopolskim:

- zachowanie dotychczasowego profilu nastawionego na gromadzenie regionalistów i dokumentowanie historii Sokołowa Małopolskiego i okolic;
- zapewnienie warunków lokalowych pozwalających na atrakcyjne eksponowanie zbiorów i prowadzenie lekcji muzealnych nt. przeszłości i kultury regionu;
- zinwentaryzowanie zbiorów – opracowanie kart;
- uzupełnianie zbiorów zgodnie z profilem muzeum (lokalne regionalia) – pozyskiwanie poprzez dary i zakupy przy wsparciu gminy i prywatnych sponsorów;
- konserwacja zbiorów (w miarę potrzeb) – fachowe rozpoznanie potrzeb konserwatorskich (przede wszystkim dotyczących eksponatów etnograficznych i w zakresie konserwacji papieru).

IV.5. Ochrona wartości niematerialnych

IV.5.1. Pielęgnowanie (ochrona) tożsamości kulturowej regionu, wzmacnianie procesów integracyjnych w społeczności regionalnej.

IV.5.2. Utrwalanie w świadomości społecznej tzw. tradycji miejsca dotyczącej lokalizacji nieistniejących obiektów o istotnym znaczeniu dla historii, np. w przypadku miasta Sokołowa Małopolskiego: nieistniejący ratusz (dawniej usytuowany na środku rynku), nieistniejące cmentarze przykościelne i kirkut – „stary”; nieistniejące założenia dworskie – w Nienadówce, Trzebusce.

IV.5.3. Używanie i stosowanie (także w stosunku do nowo powstających zespołów zabudowy) historycznych nazw miejscowych – przysiółków, historycznych nazw ulic itp., inicjowanie nowego nazewnictwa lub zmian w istniejącym nazewnictwie promujących lokalną historię i lokalne tradycje, np. „Przedmieście Leżajskie”, „Przedmieście św. Ducha” „Przedmieście Lubelskie”.

IV.5.4. Utrzymanie i bieżąca konserwacja kapliczek i pomników połączone z kultywowaniem, dokumentowaniem i upowszechnianiem tradycji związanej z tymi obiektami.

IV.5.5. Upamiętnianie i utrwalanie w pamięci mieszkańców, zwłaszcza młodego pokolenia, ważnych wydarzeń historycznych, wybitnych postaci związanych z regionem itp. poprzez działalność wydawniczą (regionalia), prowadzenie lekcji muzealnych nt. przeszłości i kultury regionu, organizowanie okazjonalnych wystaw i ekspozycji itp.

IV.5.6. Wspieranie lokalnych inicjatyw zmierzających do udokumentowania, zachowania, kultywowania wartości niematerialnych (pieśni, podania, legendy, tradycje związane z ważnymi wydarzeniami rodzinnymi jak śluby czy pogrzeby, tradycje związane ze świętami, potrawy regionalne, nazwy miejscowe).

IV.5.7. Otaczanie opieką miejsca kultu religijnego – „Sanktuarium Matki Bożej Królowej Świata – Opiekunki Ludzkich Dróg” w Sokołowie Małopolskim, gdzie dużej czci doznaje łaskami słynący wizerunek Sokołowskiej Madonny, pochodzący z końca XVII w.

IV.5.8. Wspieranie i promowanie lokalnych inicjatyw - imprez kultywujących tradycje, regionalny strój, obrzędy.

IV.6. Praktyczne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego

IV.6.1. Rozwój turystyki i działania promocyjne:

1. utrzymanie istniejących i kreowanie nowych szlaków edukacyjno-turystycznych po zasobach dziedzictwa kulturowego gminy (m.in. ścieżki rowerowe);

2. Wspieranie działań na rzecz rozwoju turystyki kulturowej - zwiększanie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych;

3. wspieranie rozwoju agroturystyki z wykorzystaniem zabytkowych obiektów budownictwa drewnianego;

4. wykorzystanie zasobów kulturowych w promocji gminy i intensyfikacji jej rozwoju, szczególnie obszarów wiejskich np. w powiązaniu z ochroną środowiska, inwestycjami w otoczeniu rolnictwa, ochroną tradycyjnych form gospodarowania;

IV.6.2. Działania edukacyjne:

- inicjowanie i wspieranie wydawnictw obejmujących zagadnienia ochrony dóbr kultury;
- budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony i dawności zabytków odczytywanych jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości, tradycji, wiedzy o sposobie życia i pracy przodków;
- budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony zabytków oraz kształtowanie postaw promujących działania chroniące zabytki, odczytywane jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości i tradycji;
- wspieranie inicjatyw mających na celu edukowanie społeczeństwa, zwłaszcza dzieci i młodzieży na rzecz ochrony dziedzictwa, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji lokalnych i idei małych ojczyzn;
- popularyzacja opieki nad zabytkami poprzez wszelkiego rodzaju konkursy premiujące wiedzę i znanstwo dziedzictwa kulturowego;
- zainicjowanie w szkołach działających na terenie gminy akcji gromadzenia dawnych i współczesnych fotografii dokumentujących przestrzeń kulturową i życie codzienne mieszkańców gminy.

V. INSTRUMENTY WDRAŻANIA I OCENA WYNIKÓW GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA I GMINY SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI

Zakłada się, że zadania określone w *Programie opieki nad zabytkami dla gminy i miasta Sokółów Małopolski* będą realizowane w wyniku następujących działań:

1. wspólne działanie władz samorządowych z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz z: właścicielami i posiadaczami obiektów, diecezjami, organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami regionalnymi, ośrodkami naukowymi;

2. działania własne władz samorządowych:

- a) prawne – np. uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, powoływanie parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów, które winny być objęte ochroną;
- b) finansowe – należyte utrzymywanie, wykonywanie remontów i prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy oraz dotacje, system ulg finansowych, nagrody, zachęty dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych;
- c) programowe – realizacja projektów i programów regionalnych,
- d) inne – działania stymulujące, promocyjne, edukacyjne itp.

3. działania w ramach programów dofinansowywanych z funduszy Unii Europejskiej.

Zgodnie z *Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* burmistrz ma obowiązek sporządzenia co 2 lata sprawozdania z realizacji programu, które przedstawi radzie gminy. Postuluje się, by sprawozdania te przekazywane były do wiadomości Urzędu Ochrony Zabytków – Delegatura w Rzeszowie.

VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY I MIASTA SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI

Ponieważ program jest zbiorem celów dla gminy jako terytorium administracyjnego, a nie wyłącznie dla władz samorządowych, także źródła finansowania nie odnoszą się wyłącznie do środków, którymi dysponować może samorząd. Zakłada się zatem, że źródłem finansowania zadań wskazanych do realizacji w *Programie*, będą zarówno środki, które pozostają w dyspozycji lub w zasięgu władz samorządowych, jak również inne źródła (prywatne, rządowe, itp.), tj.

- środki własne budżetowe Gminy i Miasta Sokółów Małopolski na realizację zadań własnych,
- dotacje podmiotowe dla instytucji, których organizatorem jest samorząd gminy;
- środki znajdujące się w gestii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- dotacje samorządu województwa dla jednostek samorządu terytorialnego innych szczebli na realizację zadań z zakresu kultury i sztuki;

- dotacje, granty, nagrody samorządu województwa dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych;
- dochody własne instytucji kultury;
- środki ministra kultury w ramach programu „Promesa Ministra Kultury”;
- zaciągane przez Zarząd Gminy i Miasta kredyty bankowe na realizację określonych celów i inwestycji,
- zyski z działalności statutowej i gospodarczej,
- odsetki z kont i rachunków bankowych,
- dotacje i fundusze celowe rządowych i pozarządowych programów pomocowych,
- składki i zbiórki publiczne i finansowane ze środków ludności,
- fundusze krajowe i zagraniczne Unii Europejskiej,
- inne środki przewidziane prawem.

Obowiązek dbania o stan zabytków *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* nakłada na właścicieli i posiadaczy zabytków. Znaczącym wsparciem dla zadań z zakresu ochrony zabytków są także inne źródła dofinansowania, wśród których istotną rolę pełnią środki z budżetu państwa. Są to zarówno środki Generalnego Konserwatora Zabytków, jak i środki Wojewody Podkarpackiego (będące w dyspozycji Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków). W gestii Ministra Kultury znajdują się także środki specjalne, pochodzące z dochodów płynących z gier losowych, przeznaczone m.in. na promowanie i wspieranie działań na rzecz ochrony polskiego dziedzictwa narodowego.

Odnosnie obiektów sakralnych finansowanie prac związanych z remontami i pracami konserwatorskimi pokrywane jest w znacznym stopniu ze środków własnych parafii. W przypadku obiektów sakralnych stosowane jest także dofinansowanie ze środków budżetu państwa. Dodatkową możliwość wsparcia prac przy zabytkach sakralnych daje Fundusz Kościelny (funkcjonujący w ramach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji). Jednym z celów funduszu jest dofinansowywanie remontów i konserwacji obiektów sakralnych o wartości zabytkowej, w tym podstawowe prace zabezpieczające obiekt, a w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej). Fundusz nie finansuje konserwacji ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych.

W przypadku szczególnych projektów można też pozyskać środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Dotyczy to dofinansowania konserwacji zabytkowych parków wpisanych do rejestru zabytków oraz dofinansowania publikacji związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Ponadto istnieją także możliwości zdobywania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na zadania inwestycyjne i społeczne do współfinansowania z funduszy krajowych i zagranicznych Unii Europejskiej.

Po akcesji Polski do Unii Europejskiej działania w sferze kultury mogą być wspierane w polityce strukturalnej nie tylko poprzez realizację poszczególnych działań w Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego i programach sektorowych, lecz także poprzez znowelizowane Inicjatywy Wspólnotowe INTERREG III. Najważniejszym źródłem finansowania projektów kulturalnych jest Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego. Program podzielony jest na 3 priorytety:

1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów;
2. Rozwój zasobów ludzkich;
3. Rozwój lokalny.

W priorytecie 1 programu wyróżnione są trzy działania, które umożliwiają finansowanie inwestycji infrastrukturalnych w sektorze kultury. Są to działania:

- 1.3. Regionalna infrastruktura społeczna;
- 1.4. Rozwój turystyki i kultury;
- 1.5. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego.

Możliwość pozyskania środków na projekty kulturalne została także zagwarantowana w priorytecie 3 programu, w następujących działaniach:

- 3.1. Obszary wiejskie

3.2. Obszary restrukturyzowane

3.3. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, powojсковych i przemysłowych.

Beneficjentami wszystkich ww działań mogą być jednostki samorządu terytorialnego.

Działania umożliwiające realizację projektów z zakresu kultury zagwarantowane zostały także w Sektorowym Programie Operacyjnym restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich. W projektach realizowanych w ramach tego programu koszt maksymalny jest znacznie niższy niż w ZPORR, a ich zakres i tematyka wydaje się być bardzo istotna z punktu widzenia realizacji zadań wyszczególnionych w niniejszym Programie. W ramach ww. Sektorowego Programu przewiduje się następujące działania:

2.3. Odnowa wsi oraz zachowanie i odnowa dziedzictwa kulturowego

Istotnym elementem tego działania jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju i promocji wartości związanych z miejscową specyfiką społeczną, kulturową i przyrodniczą. Pomocą finansową mogą być m.in. objęte koszty dotyczące:

- rewitalizacji obiektów zabytkowych użytkowanych na cele publiczne oraz remontu lub konserwacji lokalnych pomników historycznych i miejsc pamięci;
- zakupu i remontu nieużytkowanych obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa wiejskiego regionu, ich adaptacji na cele publiczne;
- projekty związane z kultywowaniem tradycji społeczności lokalnych oraz tradycyjnych zawodów;
- prac i nadzoru architektów, konserwatorów zabytków (przy remoncie obiektów zabytkowych) i inżynierów nad realizowanymi w ramach programu pracami inwestycyjnymi i konserwatorskimi.

Beneficjentami pomocy są samorządy gmin lub instytucje, dla których organem założycielskim jest samorząd terytorialny.

2.4. Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów

Działanie to ma m.in. sprzyjać zmianie struktury zagospodarowania gospodarstw rolnych, tworzeniu alternatywnych źródeł dochodów, sprzyjać zachowaniu zasobów przyrodniczych i kulturowych wsi. Projekty dotyczą inwestycji realizowanych w związku z uruchomieniem bądź rozwojem m.in.: agroturystyki, edukacji przyrodniczej oraz promocji tradycji i dziedzictwa kulturowego wsi, rzemiosła i rękodzieła.

Beneficjenci to przede wszystkim właściciele lub posiadacze gospodarstw oraz osoby prawne, których celem statutowym jest działanie w rolnictwie, a w przypadku realizacji projektu dotyczącego wprowadzenia rękodzielnicstwa i rzemiosła także domownicy rolnika.

Fundusze unijne mogą być także pozyskiwane w ramach Programu INTERREG IIIA Polska-Białoruś-Ukraina (współpraca przygraniczna w dziedzinie kultury), Programu Kultura 2000, Norweskiego Mechanizmu Finansowego i in.

Dotacje udzielane z programów pomocowych Unii Europejskiej

Głównym programem umożliwiającym pozyskanie środków finansowych na ochronę zabytków jest „Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013”, który został przytoczony w niniejszym opracowaniu w punkcie I.4.

Beneficjentami pomocy mogą być jednostki samorządu terytorialnego, państwowe i samorządowe instytucje kultury, archiwa państwowe, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe.

Załącznik nr 1

EWIDENCJA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY, BUDOWNICTWA I ARCHEOLOGII (zweryfikowana przez UGiM w Sokołowie Młp. w wrześniu 2005 r.) MIASTO I GMINA SOKOŁÓW MŁP.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Materiał	Datowanie	Użytkownik	Rejestr zabytków	Uwagi (*)
1.	GÓRNO	Kościół par. p.w. Ofiarowania NMP		mur.	1913	parafia rzym. kat.	A-218 z 8.08.2007	wg planu arch. Jana Sas Zubrzyckiego

2.	GÓRNO	Kapliczka	obok kościoła	drewn.	1821	K. Ożóg	A-1288 z 16.03.98	remont 1997 karta ewidencyjna zielona
3.	GÓRNO	Kapliczka	obok nr 20	mur.	1903			
4.	GÓRNO	Kapliczka	obok nr 31	kam.	1921			
5.	GÓRNO	Kapliczka	obok nr 56	drewn.	1 ćw. XIX	J. Surdyka		karta ewidencyjna zielona
6.	GÓRNO DOŁĘGA	- Krzyż	obok nr 253	drewn.	1880			
7.	GÓRNO DOŁĘGA	- Krzyż	przy polnej drodze z przyś. Dołęga do przyś. Walicówka	bet./żel.	I.30-40 XX			
8.	GÓRNO	Dom	nr 11	drewn.	1918	W. Słonina		

1.	NIENADÓWKA	układ przestrzenny wsi			XVI-XIX			
2.	NIENADÓWKA	Zespół kościoła par. p.w. Św. Bartłomieja AP. a. kościół		mur.	1895-97	parafia rzym. kat.	A-248 z 6.12.2007	wg proj. F. Stążkiewiczza, polichromia 1958
3.	NIENADÓWKA	b. dzwonnica		mur.	k. XIX			
4.	NIENADÓWKA	c. plebania		mur.	pocz. XX			
5.	NIENADÓWKA	Kapliczka	obok remizy	mur.	1882	J. Malec		karta ewidencyjna zielona
6.	NIENADÓWKA	Kapliczka	naprzeciw nr 211 (d. 757) z żeliwnym krzyżem	mur.	1906			
7.	NIENADÓWKA	Kapliczka	naprzeciw nr 263	mur.	1918			
8.	NIENADÓWKA	Kapliczka	naprzeciw nr 273	kam.	1916			
9.	NIENADÓWKA	Kapliczka p.w. Św. Antoniego	obok nr 293	mur.	1 poł. XIX	St. Ciupak		karta ewidencyjna zielona
10.	NIENADÓWKA	Kapliczka	obok nr 512 (d. 301)	drewn.	XIX/XX	S. Chorzępa		karta ewidencyjna zielona
11.	NIENADÓWKA	Kapliczka	obok nr 619 (d. 424)	mur.	4 ćw. XIX			karta ewidencyjna zielona
12.	NIENADÓWKA	Kapliczka	obok nr 672 (d. 182)	drewn.	k. XIX	A. Woś		karta ewidencyjna zielona
13.	NIENADÓWKA	Kapliczka	obok nr 844 (d. 119)	mur.	1 poł. XIX	A. Zdeb		karta ewidencyjna zielona
14.	NIENADÓWKA	Krzyż	przy drodze Rzeszów - Sokolów	kam.	1914			
15.	NIENADÓWKA	Krzyż	obok nr 195	kam.	I.20 XX			
16.	NIENADÓWKA	Krzyż	naprzeciw nr 124	kam./żel.	pocz. XX			
17.	NIENADÓWKA	Pocztka		mur.	1 ćw. XX			
18.	NIENADÓWKA	Dom	nr 353	drewn.	I. 20 XX	J. Piskor		bardzo zły stan techniczny
19.	NIENADÓWKA	Dom	nr 390	drewn.	I. 30 XX	Z. Kotodziej		

1.	SOKOŁÓW MŁP.	Układ urbanistyczny			XVI- XIX		A-1246 27.01.92	
2.	SOKOŁÓW MŁP.	Zespół kościoła par. p.w. Św. Jana	Pl. Św. Jana					kościół – wg proj. arch. Jana Sas-

		Chrzyciela a. kościół		mur.	1908- 1916			Zubrzyckiego, pożar helmu 1944, dobud. wieży z hełmem 1958, polichromia 1958
3.	SOKOŁÓW MŁP.	b. dzwonnica		mur.	1908			
4.	SOKOŁÓW MŁP.	c. plebania	ul. Plebańska nr 1	drewn.	pocz. XX			piwnica XVIII, karta ewidencyjna zielona
5.	SOKOŁÓW MŁP.	Kościół filialny p.w. Św. Ducha	ul. Lubelska	mur.	1869- 1893			proj. Wąsowicz, remont 1980S. karta ewidencyjna zielona
6.	SOKOŁÓW MŁP.	Boznica	ul. Kr. Kazimierza Wielkiego	mur.	po 1904			przebud. po 1945
7.	SOKOŁÓW MŁP.	Kapliczka p.w. NMP	przy drodze Sokołów - Leżajsk	mur.	pocz. XX			
8.	SOKOŁÓW MŁP.	Kapliczka	przy drodze Sokołów - Raniżów	mur.	ok. poł. XIX			karta ewidencyjna zielona
9.								
10.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom Zakonny SS Służebniczek	ul. Darochy nr 4	mur.	I. 20 XX			
11.	SOKOŁÓW MŁP.	Ratusz	Rynek nr 2	mur.	1907	UMiG	A-493 z 17.02.201 1	karta ewidencyjna biała i zielona
12.	SOKOŁÓW MŁP.	Sąd Grodzki	ul. Lubelska nr 37	mur.	1905	LO		ob. LO
13.	SOKOŁÓW MŁP.	Szkoła Podstawowa - budynek nr 1 - budynek nr 2	ul. Rzeszowska	mur. mur.	1885 1922			remont 1922, przebud. 1970, po 2004 przebud. 1970
14.	SOKOŁÓW MŁP.	Kasa Zaliczkowa ob. Bank Spółdzielczy	Rynek nr 4	mur.	XIX/XX			
15.	SOKOŁÓW MŁP.	Poczta	ul. Podstawskiego nr 1	mur.	pocz. XX			ob. dom
16.	SOKOŁÓW MŁP.	Zajazd	Rynek 16/17	mur.	po poł. XIX	C. Osiniak		zniszczony 1944, odbud. 1949, przebud. 1978, karta ewidencyjna zielona i biała
17.	SOKOŁÓW MŁP.	Młyn elektryczny	ul. Rzeszowska nr 82	mur.	I. 20 XX			
18.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Darochy nr 1	drewn.	1905			
19.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Darochy nr 5	drewn.	1935			
20.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Darochy nr 10	drewn.	1904			
21.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Darochy nr 12	drewn.	I. 20 XX			
22.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Darochy nr 18	mur.	I. 20 XX			
23.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Darochy nr 20	mur.	I. 20 XX			
24.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Darochy nr 22	mur.	1924			
25.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Darochy nr 24	drewn.	I. 20 XX			bardzo zły stan techniczny
26.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Darochy nr 30	drewn.	I. 20 XX			bardzo zły stan techniczny
27.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Grunwaldzka nr 2	drewn.	ok. 1914			

28.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Grunwaldzka nr 3	drewn.	4 ćw. XIX			bardzo zły stan techniczny
29.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Kochanowskiego nr 10	drewn.	I. 20 XX			
30.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Kochanowskiego nr 14	drewn.	I. 20 XX			
31.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Kościuszki nr 7	drewn.	1925			
32.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Kościuszki nr 14	drewn.	1923			zły stan techniczny
33.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Kościuszki nr 20	drewn.	1904			bardzo zły stan techniczny
34.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Kr. Kazimierza Wielkiego nr 5	mur.	po 1904			remont. I. 20 XX
35.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Kr. Kazimierza Wielkiego nr 7	mur.	I. 20 XX			
36.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Kr. Kazimierza Wielkiego nr 10	mur.	I. 20 XX			
37.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Kr. Kazimierza Wielkiego nr 11	mur.	I. 20 XX			
38.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Kr. Kazimierza Wielkiego nr 12	mur.	I. 20 XX			
39.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Kr. Kazimierza Wielkiego nr 16	drewn.	1905			bardzo zły stan techniczny
40.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Kr. Kazimierza Wielkiego nr 18	drewn.	przed 1904			
41.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Kr. Kazimierza Wielkiego nr 20	drewn.	po 1904			bardzo zły stan techniczny
42.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 1	mur.	po 1914			
43.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 9	mur.	po 1914			
44.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 11	mur.	po 1904			
45.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 12	mur.	po 1904			
46.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 15	mur.	po 1914			
47.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 16	mur.	po 1904			
48.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 18	mur.	po 1914			
49.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 19	drewn.	1904			
50.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 21	drewn.	1904	Skreślony z rej zab 26.03. 2007r		bardzo zły stan techniczny
51.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 24	mur.	po 1904			
52.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 25	drewn.	ok. 1915			
53.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 26	mur.	po 1914			zły stan techniczny
54.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 28	mur.	po 1914			
55.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 33	mur.	po 1914			
56.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 36	drewn.	1938			
57.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Lubelska nr 38	drewn.	4 ćw. XIX			
58.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 1	mur.	po 1904			
59.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 4	mur.	ok. 1910			
60.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 6	mur.	ok. 1910			
61.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 7	mur.	1925			karta ewidencyjna biała
62.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 8	mur.	ok. 1910			

63.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 9	mur.	k. XIX			
64.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 10	drewn.	1904			
65.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 11	drewn.	1920			bardzo zły stan techniczny
66.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 14	drewn.	I. 20 XX			bardzo zły stan techniczny
67.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 15	mur.	ok. 1910			
68.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 17	drewn.	1904			bardzo zły stan techniczny
69.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 21	drewn.	1904			
70.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 23	drewn.	1904			
71.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 25	drewn.	1904			zły stan techniczny
72.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 27	mur.	ok. 1910			
73.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. 1 Maja nr 33	mur.	ok. 1910			
74.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Narutowicza nr 7	drewn.	1905			bardzo zły stan techniczny
75.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Ogrodowa nr 4	drewn.	ok. 1915			bardzo zły stan techniczny
76.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Ogrodowa nr 7	drewn.	ok. 1915			bardzo zły stan techniczny
77.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Podstawskiego nr 3	mur.	po 1914			
78.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Podstawskiego nr 5	mur.	po 1914			
79.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Podstawskiego nr 7	mur.	1906			
80.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Podstawskiego nr 10	mur.	po 1914			
81.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Podstawskiego nr 14	mur.	pocz. XX			
82.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Podstawskiego nr 27	mur.	po 1910			
83.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Podstawskiego nr 34	mur.	I. 20 XX			zły stan techniczny
84.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Podstawskiego nr 39	drewn.	pocz. XX			zły stan techniczny
85.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Podstawskiego nr 45	drewn.	pocz. XX			
86.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Podstawskiego nr 47	mur.	po 1904			
87.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Poniatowskiego nr 1	drewn.	pocz. XX			zły stan techniczny
88.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 5	mur.	I. 20 XX			
89.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 7	mur.	1909	J. Smotryś		karta ewidencyjna biała
90.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 9	mur.	1904	D. Urzędowicz		karta ewidencyjna biała
91.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 10	mur.	I. 20 XX	UMiG		karta ewidencyjna biała
92.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 11	mur.	1915			
93.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 12	mur.	1920	B. Pawelec		karta ewidencyjna biała
94.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 13	mur.	I. 20 XX			
95.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 20	mur.	I. 20 XX			
96.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 21	mur.	I. 20 XX			zły stan techniczny
97.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 22	mur.	I. 20 XX			

98.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 27	mur.	I. 20 XX			
99.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 28	mur.	1904			
100.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 29	mur.	po 1904			
101.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 30	mur.	I. 20 XX			zły stan techniczny
102.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 33	mur.	I. 20 XX			
103.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 34	mur.	I. 20 XX			
104.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 39	mur.	I. 20 XX			
105.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 46	mur.	I. 20 XX			
106.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	Rynek nr 50	mur.	I. 20 XX			
107.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 1	mur.	po 1904			
108.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 2	mur.	po 1904			
109.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 3	mur.	po 1904			
110.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 4	mur.	po 1904	S. Piękoś		karta ewidencyjna biała
111.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 5	mur.	po 1904			
112.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 7	mur.	po 1904			
113.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 8	mur.	po 1904			
114.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 9	mur.	po 1904			zły stan techniczny
115.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 10	mur.	po 1904			
116.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 11	mur.	po 1904			zły stan techniczny
117.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 12	mur.	po 1904	J. Murdza		karta ewidencyjna biała, zły stan techniczny
118.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 13	mur.	po 1904			zły stan techniczny
119.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 14	mur.	po 1904			
120.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 15	mur.	po 1904			
121.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 26	mur.	1904			
122.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 27	drewn.	I. 30 XX			zły stan techniczny
123.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 30	mur.	I. 20 XX			zły stan techniczny
124.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 32	mur.	I. 20 XX			wymaga remontu
125.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 33	mur.	1939			zły stan techniczny
126.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 35	drewn.	1932		Skreślony z rej. zab. 3.11.2010	zły stan techniczny
127.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 36	drewn.	1936			zły stan techniczny
128.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 38	drewn.	1930			
129.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 40	drewn.	1930			
130.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 44	mur.- drewn.	I. 30 XX			
131.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 45	mur.	po 1904			
132.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 48	drewn.	I. 20 XX		Skreśl. z rej. zab.	do remontu, po wypadku

							16.11.2009	
133.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 51	drewn.	4 ćw. XIX			
134.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 53	drewn.	pocz. XX			
135.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 54	drewn.	po 1904			
136.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 55	drewn.	pocz. XX			zły stan techniczny
137.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 56	drewn.	k. XIX			
138.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 59	drewn.	po 1904			
139.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 75	drewn.	1928			zły stan techniczny
140.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 77	drewn.	I. 30 XX			zły stan techniczny
141.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 79	drewn.	I. 20 XX			zły stan techniczny
142.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Rzeszowska nr 82	drewn.	I. 20 XX			bardzo zły stan techniczny
143.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sokoła nr 5	drewn.	1904			bardzo zły stan techniczny
144.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sokoła nr 9	mur.	1908			
145.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sokoła nr 11	drewn.	1904			bardzo zły stan techniczny
146.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sokoła nr 15	drewn.	I. 20 XX			
147.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sokoła nr 19	mur.	I. 20 XX			bardzo zły stan techniczny
148.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sienkiewicza nr 6	drewn.	1932			
149.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sienkiewicza nr 7	mur.	I. 20 XX			
150.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sienkiewicza nr 10	drewn.	I. 20 XX			
151.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sienkiewicza nr 11	drewn.	4 ćw. XIX			bardzo zły stan techniczny
152.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sienkiewicza nr 14	drewn.	I. 20 XX			
153.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sienkiewicza nr 15	drewn.	pocz. XX			bardzo zły stan techniczny
154.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sienkiewicza nr 16	mur.	I. 20 XX			
155.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sienkiewicza nr 17	drewn.	I. 20 XX	M. Woś		karta ewidencyjna zielona
156.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sienkiewicza nr 19	drewn.	I. 20 XX			bardzo zły stan techniczny
157.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sienkiewicza nr 27	drewn.	1936			
158.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sienkiewicza nr 29	drewn.	1935			
159.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sienkiewicza nr 31	drewn.	1938	K. Szymonik		karta ewidencyjna zielona
160.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Sienkiewicza nr 35	drewn.	1939			
161.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Stodolna nr 9	drewn.	XIX/XX			
162.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Stodolna nr 11	drewn.	przed 1914			bardzo zły stan techniczny
163.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Stodolna nr 13	drewn.	4 ćw. XIX	B. Pyska		karta ewidencyjna zielona, bardzo zły stan techniczny
164.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Stodolna nr 19	drewn.	4 ćw. XIX			
165.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Św. Jana nr 3	mur.	pocz. XX			

166.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Św. Jana nr 5	drewn.	1904			bardzo zły stan techniczny
167.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Św. Jana nr 6	mur.	po 1904			karta ewidencyjna biała
168.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Św. Jana nr 7	mur.	po 1904			karta ewidencyjna biała
169.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Św. Jana nr 8	mur.	pocz. XX			
170.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 5	mur.	I. 20 XX			zły stan techniczny
171.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 7	drewn.	1925			zły stan techniczny
172.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 9	mur.	I. 20 XX			
173.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 11	drewn.	4 ćw. XIX			zły stan techniczny
174.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 14	mur.	I. 20 XX			
175.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 16	mur.	1904			
176.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 20	drewn.	I. 20 XX			
177.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 21	drewn.	przed 1934			
178.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 24	drewn.	I. 20 XX			
179.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 25	drewn.	1871	S. Walicka		karta ewidencyjna biała i zielona, bardzo zły stan techniczny
180.	SOKOŁÓW MŁP.	Stodoła	ul. Wojska Polskiego nr 25	drewn.	I. 20 XX	S. Walicka		karta ewidencyjna biała
181.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 27	drewn.	I. 20 XX			zły stan techniczny
182.	SOKOŁÓW MŁP.	Stodoła	ul. Wojska Polskiego nr 27	drewn.	ok. poł. XIX	U. Wojtusik		karta ewidencyjna zielona, zły stan techniczny
183.	SOKOŁÓW MŁP.	Stodoła	ul. Wojska Polskiego nr 31	drewn.	k. XIX	F. Pustkowski		karta ewidencyjna zielona, bardzo zły stan techniczny
184.	SOKOŁÓW MŁP.	Stodoła	ul. Wojska Polskiego nr 33	drewn.	k. XIX	F. Kisiel		karta ewidencyjna zielon bardzo zły stan techniczny a,
185.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 37	drewn.	k. XIX	B. Darocha		karta ewidencyjna zielona, bardzo zły stan techniczny
186.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 42	drewn.	1870	F. Ożóg	Skreślono decyzją MKiDN z 18.06.2010	karta ewidencyjna zielona, bardzo zły stan techniczny
187.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 44	drewn.	poł. XIX	K. Szkoła		karta ewidencyjna zielona
188.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 45	drewn.	K. XIX			bardzo zły stan techniczny
189.	SOKOŁÓW MŁP.	Stajnia	ul. Wojska Polskiego nr 47	drewn.	4 ćw. XIX			bardzo zły stan techniczny
190.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 50	drewn.	K. XIX			zły stan techniczny
191.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Wojska Polskiego nr 56a	drewn.	I. 20 XX			bardzo zły stan techniczny
192.	SOKOŁÓW	Dom	ul. Wojska Polskiego	drewn.	1900			zły stan

	MŁP.		nr 59					techniczny
193.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Piękosiów nr 2	mur.	1932			
194.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Piękosiów nr 6	drewn.	I. 20 XX			bardzo zły stan techniczny
195.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Piękosiów nr 12	drewn.	I. 20 XX			zły stan techniczny
196.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Piękosiów nr 13	drewn.	1904			bardzo zły stan techniczny
197.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Zawale nr 3	drewn.	I. 20 XX			
198.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Zawale nr 15	drewn.	I. 20 XX			zły stan techniczny
199.	SOKOŁÓW MŁP.	Dom	ul. Zawale nr 25	drewn.	1935			bardzo zły stan techniczny

1.	TRZEBOŚ	Zespół kościoła par. p.w. Bożej Opatrzności a. kościół		mur.	1887	parafia rzym. – kat.	A – 49 04.03. 02 r.	bud. S. Mindowicz, remont 1898, karta ewidencyjna biała
2.	TRZEBOŚ	Kapliczka	naprzeciw nr 58	mur.	I. 20 XX			
3.	TRZEBOŚ	Kapliczka	naprzeciw nr 130,	mur.	k. XIX			po remoncie z 1998 całkowicie przekształcona
4.	TRZEBOŚ	Kapliczka	obok nr 340	mur.	I. 30-40 XX			
5.	TRZEBOŚ	Kapliczka	na polu między Trzebosia Dolną a przyś. Budy	mur.	I. 30-40 XX			
6.	TRZEBOŚ – PODLAS	Kapliczka	obok nr 474	drewn.	ok. poł. XIX			karta ewidencyjna zielona (?)
7.	TRZEBOŚ	Krzyż	naprzeciw nr 390	mur.	1949			
8.	TRZEBOŚ	Kopiec Niepodległości	przy skrzyżowaniu drogi głównej z prowadząca do kościoła	ziemn.	1938			
9.	TRZEBOŚ	Dom	ob. biblioteka	drewn.	k. XIX			
10.	TRZEBOŚ	Dom	nr 2	drewn.	4 ćw. XIX	M. Osetek		zły stan techniczny
11.	TRZEBOŚ	Dom	nr 361	drewn.	1911	S. Grygiel		
12.	TRZEBOŚ – PODLAS	Zagroda - dom	nr 480	drewn.	1880	J. Zdeb		
13.	TRZEBOŚ – PODLAS	- stodoła II	nr 480	drewn.	1905	J. Zdeb		
14.	TRZEBOŚ – PODLAS	Dom	nr 474	drewn.	1880	K. Rakuś		

1.	TRZEBUSKA	Kapliczka „na dworzysku”	obok nr 14	mur.	XVIII/XIX			przebud. 2 poł. XIX, karta ewidencyjna zielona
2.	TRZEBUSKA	Kapliczka	naprzeciw nr 107	mur.	I. 30-40 XX			
3.	TRZEBUSKA	Kapliczka	obok nr 290	drewn.	XVIII/XIX			przebud. 1 poł. XIX, karta ewidencyjna zielona
4.	TRZEBUSKA	Krzyż	obok nr 222	mur.	1928			
5.	TRZEBUSKA	Dom	nr 184	drewn.	4 ćw. XIX	F. Winiarski		zły stan techniczny

1.	TURZA	Układ przestrzenny wsi			XIV-XIX			
2.	TURZA	Kapliczka	na granicy Turzy z Przedmieściem	mur.	XIX/XX			

			Sokołowskim					
3.	TURZA	Szkoła		drewn.	1945-47			
4.	TURZA	Zagroda – dom	nr 15	drewn.	I. 20 XX	A. Matuła		remont 1998
5.	TURZA	Dom	nr 4	drewn.	1899	J. Wilk		
6.	TURZA	Dom	nr 36 (d. 33)	drewn.	I. 20 XX	A. Sikora		

1.	WÓŁKA NIEDŹWIEDZKA	Kościół par. p.w. MB Królowej Polski		drewn.	ok. 1576	parafia rym. – kat.	A-1274 04.01. 95	Uszkodzony przez Tatarów 1624, przeniesiony na inne miejsce w Woli Zarczyckiej, nast. rozebrany i przeniesiony do Wólki Niedźwiedzkiej z powiększeniem o kruchtę, składzik i zakrycie 1912, dobud. sali katechetycznej 1970, karta ewidencyjna zielona
2.	WÓŁKA NIEDŹWIEDZKA	Kapliczka	za cmentarzem, obok nr 186	mur.	k. XIX			
3.	WÓŁKA NIEDŹWIEDZKA	Kapliczka	ob. nr 385	mur.	poł. XIX	Anna Kołodziej		
4.	WÓŁKA NIEDŹWIEDZKA	Kapliczka	naprzeciw nr 229, w brzożowym zagajniku	drewn.	ok. poł. XIX			karta ewidencyjna zielona
5.	WÓŁKA NIEDŹWIEDZKA	Kapliczka	obok nr 286	mur.	XIX/XX			
6.	WÓŁKA NIEDŹWIEDZKA	Kapliczka	obok nr 437	mur.	1936			
7.	WÓŁKA NIEDŹWIEDZKA	Kapliczka	obok nr 530	mur.	2 poł. XIX			

1.	WÓŁKA SOKOŁOWSKA	Kapliczka		mur.	XIX/XX			karta ewidencyjna zielona
----	---------------------	-----------	--	------	--------	--	--	---------------------------------

* - zapis karta ewidencyjna „zielona” „biała” oznacza, że w archiwum Służby Ochrony Zabytków – Delegatura w Rzeszowie znajduje się w/w karta

Załącznik nr 2

STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE Z TERENU GMINY SOKOŁÓW W PODZIALE KULTUROWO-CHRONOLOGICZNYM

Paleolit schyłkowy ? (lub mezolit)

1. Górno st. 11 /11/ (w nawiasie numery stanowisk na mapie AZP)

5. Markowizna st. 10 /27/

6. Nienadówka st. 1 /29/ -

wczesny neolit (KCWR)

7. Nienadówka st. 2 /30/

8. Nienadówka st. 7 /35/

9. Sokołów st. 5 /45/ - KCSz

10. Sokołów st. 6 /46/

11. Sokołów st. 7 /47/ - KCSz

12. Sokołów st. 8 /48/

13. Sokołów st. 9 /49/ (lub

9. Nienadówka st. 3 /31/

10. Nienadówka st. 6 /34/

11. Nienadówka st. 8 /36/

12. Nienadówka st. 10 /38/

13. Nienadówka st. 11 /39/

14. Nienadówka st. 12 /40/s

15. Sokołów Małopolski st. 11

/51/

16. Sokołów Małopolski st. 12

/52/

1. Górno st. 6 /6/

2. Górno st. 9 /9/

3. Górno st. 17 /17/	z wczesnej EB)	17. Sokolów Małopolski st. 19 /59/
4. Markowizna st. 5 /22/	14. Sokolów st. 10 /50/	
5. Markowizna st. 6 /23/	15. Sokolów st. 17 /57/	18. Sokolów Małopolski st. 21 /61/
6. Markowizna st. 176 /28/	16. Sokolów st. 20 /60/ - KPL	
7. Nienadówka st. 4 /32/	17. Trzebuska st. 9 /80/ - KPL	19. Sokolów Małopolski st. 22 /62/
8. Sokolów st. 15 /55/	18. Turza st. 1 /85/	
9. Turza st. 2 /86/	19. Turza st. 3 /87/	20. Sokolów Małopolski st. 23 /63/
10. Wólka Niedźwiedzka st. 5 /96/	20. Wólka Niedźwiedzka st. 2 /93/ - KCSz	
11. Wólka Niedźwiedzka st. 6 /97/	21. Wólka Niedźwiedzka st. 4 /95/ - KPL	21. Sokolów Małopolski st. 24 /64/
Mezolit	22. Wólka Niedźwiedzka st. 11 /102/ KPL	22. Trzeboś st. 1 /65/
1. Górno st. 12 /12/	23. Wólka Niedźwiedzka st. 13 /104/	23. Trzeboś st. 3 /67/
2. Górno st. 16 /16/		24. Trzeboś st. 4 /68/
3. Sokolów st. 14 /54/	Epoka kamienia - wczesna epoka brązu.	25. Trzebuska st. 2 /73/
4. Trzeboś st. 7 /71/	1. Górno st. 5 /5/	26. Trzebuska st. 3 /74/
5. Wólka Niedźwiedzka st. 21 /112/	2. Górno st. 10 /10/	27. Trzebuska st. 5 /76/
Neolit	3. Markowizna st. 1 /18/	28. Trzebuska st. 7 /78/
1. Górno st. 1 /1/	4. Markowizna st. 2 /19/	29. Trzebuska st. 8 /79/
2. Górno st. 3 /3/	5. Markowizna st. 3 /20/	30. Trzebuska st. 10 /81/
3. Górno st. 4 /4/ - KCSz	6. Markowizna st. 4 /21/	31. Trzebuska st. 12 /83/
4. Markowizna st. 9 /26/ - subneolit (k. grzebykowo-dółkowa)	7. Markowizna st. 7 /24/	32. Trzebuska st. 13 /84/
	8. Markowizna st. 8 /25/	33. Wólka Niedźwiedzka st. 3 /94/
		34. Wólka Niedźwiedzka st. 7 /98/
35. Wólka Niedźwiedzka st. 8 /99/	Środkowa epoka brązu - okres halsztacki – kultura łużycka	10. Wólka Niedźwiedzka st. 24 /115/
36. Wólka Niedźwiedzka st. 17 /108/	1. Górno st. 14 /14/	Okres nowożytny
Wczesna epoka brązu (w większości zapewne kultura mierzanowicka)	2. Górno st. 16 /16/	1. Sokolów st. 2 /42/
1. Górno st. 2 /2/	3. Markowizna st. 1 /18/	2. Sokolów st. 4 /44/
2. Nienadówka st. 9 /37/	4. Sokolów st. 3 /43/	3. Trzebuska st. 9 /80/
3. Trzebuska st. 6 /77/	5. Trzeboś st. 2 /66/	4. Trzebuska st. 11 /82/
4. Trzebuska st. 9 /80/	6. Trzeboś st. 5 /69/	5. Trzebuska st. 12 /83/
5. Wólka Niedźwiedzka st. 19 /110/	7. Trzeboś st. 6 /70/	6. Turza st. 4 /88/
6. Wólka Sokolowska st. 1 /118/	8. Trzebuska st. 9 /80/	7. Turza st. 5 /89/
Starszy okres epoki brązu - kultura trzciniecka	9. Turza st. 6 /90/	8. Turza st. 6 /90/
1. Górno st. 1 /1/	10. Wólka Niedźwiedzka st. 15 /106/	Bliżej nieokreślone kultury prahistoryczne
	11. Wólka Niedźwiedzka st. 23 /114/	1. Górno st. 7 /7/
	12. Wólka Niedźwiedzka st. 25 /116/	2. Górno st. 8 /8/
	Starszy okres przedrzymski -	3. Górno st. 10 /10/
		4. Górno st. 13 /13/
		5. Nienadówka st. 5 /33/

2. Górnio st. 15 /15/
3. Górnio st. 16 /16/
4. Trzebuska st. 1/72/
5. Turza st. 4 /88/
6. Wólka Niedźwiedzka st. 9
/100/
7. Wólka Niedźwiedzka st. 14
/105/
8. Wólka Niedźwiedzka st. 20
/111/
9. Wólka Niedźwiedzka st. 22
/113/
10. Wólka Niedźwiedzka st. 23
/114/
11. Wólka Niedźwiedzka st. 25
/116/
12. Wólka Niedźwiedzka st. 26
/117/

kultura pomorska

1. Górnio st. 14 /14/

Okres wpływów rzymskich - kultura przeworska

1. Sokołów st.1 /41/
2. Wólka Sokołowska st. 2
/119/

Późne średniowiecze

1. Sokołów st. 12 /52/
2. Sokołów st. 14 /54/
3. Sokołów st. 16 /56/
4. Trzebuska st. 4 /75/
5. Trzebuska st. 9 /80/
6. Trzebuska st. 11 /82/
7. Turza st. 6 /90/
8. Wólka Niedźwiedzka st. 4
/95/
9. Wólka Niedźwiedzka st. 12
/103/

6. Sokołów st. 14 /54/
7. Sokołów st. 18 /58/
8. Trzebuska st. 12 /83/
9. Turza st. 6 /90/
10. Turza st. 7 /91/
11. Wólka Niedźwiedzka st. 1
/92/
12. Wólka Niedźwiedzka st. 11
/102/
13. Wólka Niedźwiedzka st. 12
/103/
14. Wólka Niedźwiedzka st.16
107/
15. Wólka Niedźwiedzka st. 13
/109/
16. Wólka Niedźwiedzka st.26
/117/
17. Wólka Niedźwiedzka st. 2
/120/

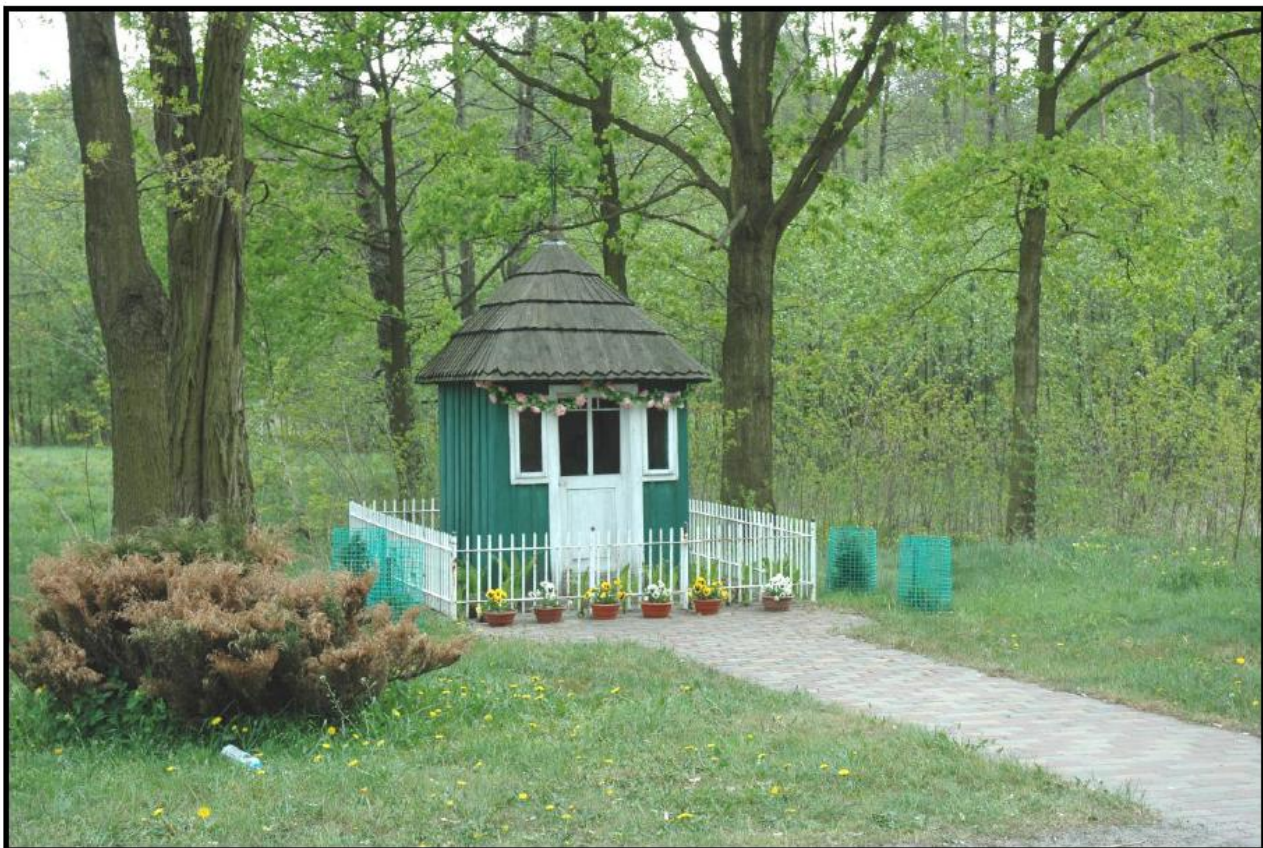
Fot. 1. Kościół parafialny p.w. św. Jana Chrzciciela w Sokolowie Małopolskim

Fot. 2. Dawny magistrat, ob. UGiM w Sokolowie Małopolskim (Nr rej. A-493 z 17.02.2011)

Fot. 3. Kościół parafialny p.w. Opatrzności Bożej w Trzeboszi (Nr rej. A-49 z 4.03.2002)

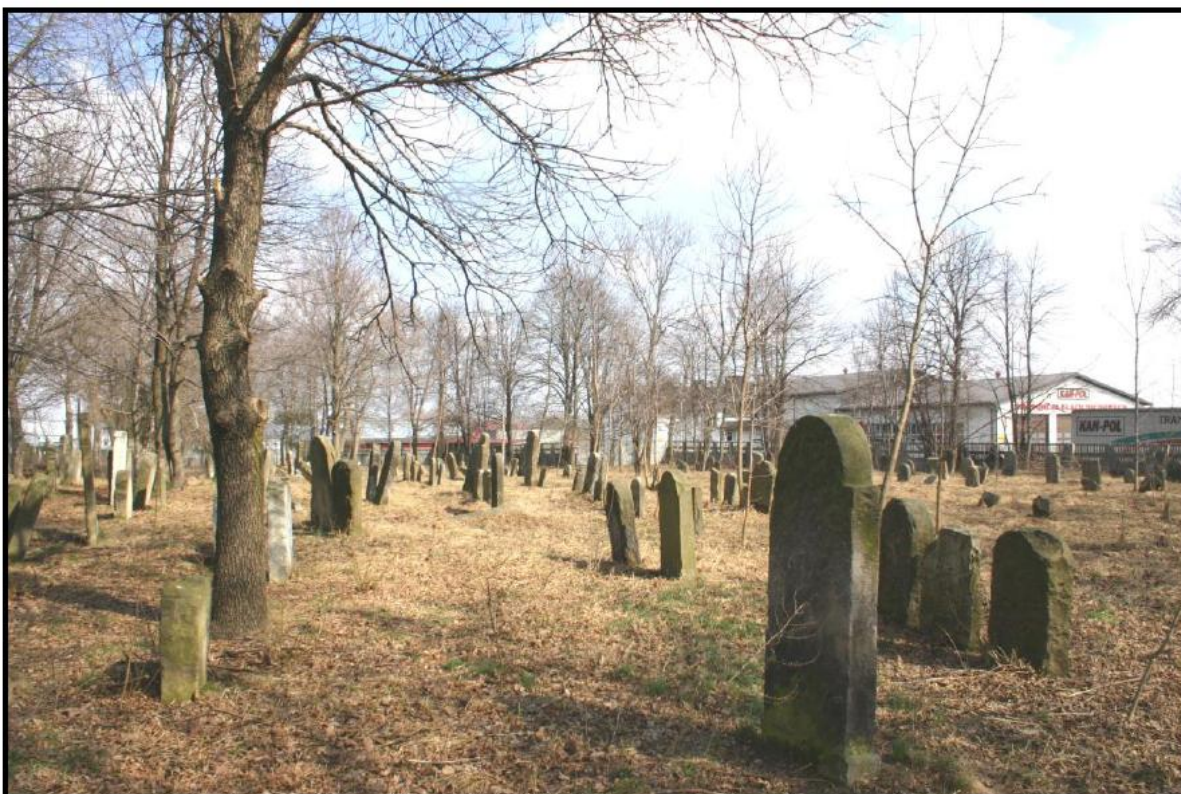
Fot. 4. Kapliczka przydrożna w Górnice (Nr rej. A-1288 z 16.03.1998)

Fot. 5. Figura Chrystusa Frasobliwego w Sokolowie Małopolskim

Fot. 6. Figura św. Onufrego w Sokolowie Małopolskim

Fot. 7. Kirkut tzw. „nowy” w Sokolowie Małopolskim (Nr rej. A-1140 z 2.11.1983)